

KAMU PERSONEL DİSİPLİN REJİMİNDE SORUŞTURMA ZAMANAŞIMI MESELESİ

*The Issue of The Statute of Limitations for Investigations in the Public
Service Disciplinary Regime*

Dursun ÇELİK*

Özet

Bu çalışmada, Türk kamu personel disiplin rejiminde yer alan soruşturma zamanaşımı sürelerinin uygulamada yarattığı hukuki sonuçlar analiz edilmektedir. Mevzuatta öngörülen bir ve altı aylık kısa hak düşürücü sürelerin, idarenin cezalandırma yetkisini kısıtlayarak maddi adalet ile hukuki istikrar arasındaki dengeyi zaman zaman kamu düzeni aleyhine etkilediği görülmektedir. Özellikle zamanaşımını başlatan “öğrenme” kavramının hukuki sınırlarına dair belirsizlikler ve kanunlarda açık bir ön inceleme/teftiş usulünün yer almaması, idari pratiği usuli anlamda zorlaştıran unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Öte yandan, genel memuriyet rejimindeki kısa sürelerle karşılık, mesleki bağımsızlıkları nedeniyle idari baskıdan daha fazla korunması beklenen hâkim ve savcılarının meslektan çıkarılma cezalarında herhangi bir zamanaşımı süresinin bulunmaması, mevzuatın kendi içindeki dikkate değer bir çelişkisi olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, mevcut katı yasal sürelerin idari yargı organlarını uyumsuzlukları çözerken zaman zaman farklılaşan ve kanun lafzını aşan yorumlar yapmaya yönelttiği tespiti yapılmaktadır. Çalışmanın son bölümünde ise Almanya, Fransa ve Avusturya gibi Kıta Avrupası sistemlerindeki esnek, kademeli ve süreyi durduran mekanizmalara sahip zamanaşımı modelleri incelenerek; Türk disiplin hukuku için fiilin ağırlığına ve sürecin doğasına daha uygun alternatif hukuki yaklaşımlar tartışmaya açılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Disiplin Soruşturması, Soruşturma Zamanaşımı, Kamu Personel Rejimi, Hak Düşürücü Süre, Karşılaştırmalı Hukuk

Abstract

In this study, the legal consequences created in practice by the statute of limitations for investigations within the Turkish public personnel disciplinary regime are analyzed. It is observed that the short one- and six-month forfeiture periods stipulated in the legislation restrict the administration's punitive authority, occasionally affecting the balance between material justice and legal stability to the detriment of public order. In particular, uncertainties regarding the legal boundaries of the “learning” concept, which initiates the limitation period, and the absence of a clear preliminary investigation procedure in the laws stand out as factors that procedurally

- Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.
- Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 22.3.2026
- Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 17.7.2026

* Bu çalışmanın hazırlanmasında bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uyulmuştur.

** Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku Anabilim Dalı, Isparta/Türkiye E-posta: dursuncelik@sdu.edu.tr; drsnclik@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0568-1653>, <https://ror.org/04fjtte88>.

complicate administrative practice. On the other hand, in contrast to the short periods in the general civil service regime, the complete absence of any investigation limitation period for the dismissal penalties of judges and prosecutors—who are expected to be shielded more from administrative pressure due to their professional independence—is evaluated as a notable contradiction within the legislation itself. The article also determines that the current rigid legal timeframes sometimes lead administrative judicial bodies to make divergent interpretations that exceed the letter of the law when resolving disputes. In the final section of the study, statute of limitations models featuring flexible, tiered, and suspending mechanisms in Continental European systems such as Germany, France, and Austria are examined; and alternative legal approaches more suited to the severity of the act and the nature of the process are opened to discussion for Turkish disciplinary law.

Keywords: Disciplinary Investigation, Statute of Limitations for Investigation, Public Personnel Regime, Forfeiture Period, Comparative Law

GİRİŞ

Kamu hizmetlerinin etkin, sürekli ve düzenli bir şekilde yürütülebilmesi, idari hiyerarşi ve kurallara mutlak surette riayet eden bir kamu personeli yapıyla mümkündür. Bu kolektif çalışma düzeninin korunmasını hedefleyen disiplin hukuku, kamu görevlilerinin mevzuata ve hizmetin gereklerine aykırı fiillerine yönelik çeşitli yaptırımlar ve usuller öngörmektedir. Ancak idarenin cezalandırma yetkisi sınırsız ve ucu açık bir kılıç gibi personelin üzerinde sallanamaz; kamu görevlisini sonsuz bir tedirginlikten kurtarmak ve idari işleyişte istikrarı tesis etmek amacıyla “zamanasını” kurumu getirilmiştir. Ne var ki, personelin güvencesi ile ihlallerin cezasız kalmaması arasındaki bu hassas terazi, kanunlarda belirlenen sürelerin uzunluğuna ve uygulanma biçimine göre sık sık tartışmaların odağına yerleşmektedir. Özellikle Türk idare hukukunda genel memuriyet rejimi için tayin edilen oldukça kısa hak düşürücü süreler, zaman zaman eylemin esassından ziyade şekli kuralların ön plana çıkmasına neden olmakta ve kamu vicdanını tatmin edecek hakkaniyetli sonuçların doğmasını sekteye uğratabilmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, kamu personel disiplin rejiminde “soruşturma zamanasını” meselesini doktriner tartışmalar ve yargı kararları ışığında analitik bir yaklaşımla ele almaktır. Çalışma kapsamında; kanunlarımızda yer alan bir ve altı aylık kısa sürelerin idareyi nasıl usuli bir sarmala sürüklediği ve süreyi başlatan “öğrenme” unsurunun hukuki sınırlarının yarattığı belirsizlikler detaylıca irdelenecektir.

Bununla birlikte, mesleki bağımsızlıkları ve tarafsızlıkları gereği her türlü idari soruşturma baskısından en çok korunması gereken hâkim ve savcılar, genel rejimden farklı olarak ihraç cezalarında hiçbir soruşturma zamanasına tabi tutulmaması da kanun koyucunun açık bir paradoksu olarak incelenecektir.

Çalışmada, uygulanan mevcut katı rejimin yargı organlarını zaman zaman pozitif hukukun dışına çıkmaya zorlayan sonuçları tespit edilecek ve nihayetinde maddi adalet ile hukuki güvenlik dengesini başarıyla kurabilen yeni bir zamanasını sisteminin (de lege ferenda) inşası için çözüm önerileri sunulacaktır.

I. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmamız kapsamında; kamu görevlisi, disiplin ve hukuku ile zamanaşımı kavramlarının açıklığa kavuşturulması ve bu kavramların hukuki sınırlarının tayin edilmesi gerekmektedir.

A. KAMU GÖREVLİSİ TANIMI VE SINIRI

T.C. Anayasa'sı m. 128'e göre; Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Bu hükümden de anlaşıldığı üzere idari faaliyetleri yerine getirecek insan unsurunu kamu görevlileri oluşturmaktadır¹. Bir kişinin kamu görevlisi sıfatını haiz olabilmesi için mutlaka kamu kesimine bağlı bir örgütle organik bağ içinde çalışması gerekmektedir. Bu bağlamda kamu görevi ifa etse de, devlet veya başka bir kamu tüzel kişisi ile organik bağı olmayan kişiler kamu görevlisi olarak görülemez. Örneğin kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının üyeleri bir kamu kurumuna bağlı personel olarak çalışmadıkları müddetçe, kamu kamu görevi niteliğinde vazifeler de ifa etseler kamu görevlisi olarak nitelendirilemez².

Kamu görevlisi kavramı genel olarak geniş ve dar anlamda olmak üzere ikili bir tasnife tabi tutulmaktadır. Geniş anlamda kamu görevlisi kavramı; statüsüne bakılmaksızın, bir kamu tüzel kişiliği bünyesinde kamusal bir hizmetin yürütülmesine katılan tüm personeli ifade etmektedir. Nitekim Cumhurbaşkanı, muhtarlar ve kamu işçileri de bu kapsam dâhilinde değerlendirilmektedir³.

Dar anlamda kamu görevlisi kavramının kapsamı hususunda doktrinde öteden beri süregelen görüş ayrılıkları mevcuttur⁴. Bir görüşe göre; Devletin siyasal yapısını oluşturan (yasama ve yürütme organı mensupları gibi) görevliler ile kamu kesiminde özel hukuk hükümlerine tabi olarak istihdam edilen (işçiler gibi) personel dışında kalan kesimi ifade etmektedir. Yine bu görüşü savunanlara göre; memurlar haricinde dar anlamda kamu görevlisi kapsamına giren ve Anayasa'nın

¹ Siddık Sami Onar, *İdare Hukukunun Umumi Esasları*, II. Cilt (Üçüncü Baskı, İsmail Akgün Matbaası 1966) 1065; İl Han Özay, *Günlüğünde Yönetim* (3. Baskı, Filiz Kitabevi 2017) 983; Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku* (19. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025) 699; Ramazan Yıldırım, Serkan Çınarlı ve Kerim Azak, *Türk İdare Hukuku Dersleri Cilt: I* (10. Baskı, Adalet Yayınevi 2025) 268; Turan Yıldırım ve diğerleri, *İdare Hukuku* (Nur Kaman ed, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2024) 405.

² Danıştay 8 D, E 2012/11333 K YD, 16.07.2013; Akyılmaz, Sezginer ve Kaya (n 1) 699; Yıldırım, Çınarlı ve Azak (n 1) 268.

³ Yıldırım ve diğerleri (n 1) 406.

⁴ Cihan Kanlıgöz, 'Anayasasına Göre Kamu Görevlisi Kavramının Anlam ve Kapsamı' (1993) 43 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 169, 182, 183; Zehreddin Aslan ve Halil Altundağ, *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması 2547 Sayılı Kanun Kapsamında Çalışanların Disiplin ve Ceza Soruşturması Dahil* (7. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2026) 20 vd.

128. maddesinin birinci fıkrasında ‘diğer kamu görevlileri’ olarak adlandırılan grup; hâkim ve savcılar, Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları ve üniversite öğretim elemanları gibi kendilerine özgü (özel) personel rejimine tabi olan ve temelinde kamu hukuku esaslarına göre çalıştırılan kamu görevlileridir⁵. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m. 4 f. 1 bent A’da memur kavramı; *mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler* şeklinde tanımlanmıştır. Anılan hükmün devamında; kurumlarda genel politika tespiti, araştırma, planlama, programlama, yönetim ve denetim gibi işlerde görevli ve yetkili olanların da memur sayılacağı hükme bağlanmıştır. Diğer kamu görevlileri ise memur ve işçi statüsünde bulunmayan ancak kamu hizmetinin asli ve sürekli unsurlarını kamu hukuku kuralları çerçevesinde yerine getiren kişilerdir⁶. Misal kendi özel kanunlarına tabi hâkim-savcılar, akademik personel, askerler bu kapsamdadır⁷. Yine Anayasa Mahkemesi, sözleşmeli öğretmenlerini⁸ ve aile hekimleri ve aile sağlığı elamanlarını⁹ diğer kamu görevlisi olarak görmektedir¹⁰.

Diğer azınlık görüşüne göre ise; 1982 Anayasası ‘kamu hizmeti görevlileri’ kavramıyla, farklı personel kategorilerini tek bir üst başlık altında kaynaştırmış ve hepsini aynı genel hukuksal çerçeveye tabi kılmıştır. Bu yaklaşıma göre; Anayasa’nın kabul ettiği sistem dahilinde artık memurlar ile diğer personel arasında bir ayrım gözetilmesine gerek kalmadığı gibi; kamu hizmetinin ‘genel idare esaslarına’ veya ‘özel yönetim usullerine’ göre yürütülüyor olması da çalışanların hukuki statüleri bakımından bir farklılık yaratmamaktadır¹¹.

Bu çalışmada, ilk görüş dikkate alınarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun, 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu kapsamına giren kamu görevlileri esas alınacaktır.

⁵ A Şeref Gözübüyük ve Turgut Tan, *İdare Hukuku Cilt I Genel Esaslar* (14. Baskı, Turhan Kitabevi 2021) 781, 782; Halil Kalabalık, *İdare Hukuku Dersleri Cilt-I* (6. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023) 413; Yıldırım, Çınarlı ve Azak (n 1) 269; Çınar Can Evren ve İsmail Uçar, *Temel Hukuk Dizisi Kamu Görevlileri Hukuku (Thd)* (5. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025) 23.

⁶ Anayasa Mahkemesi, E 2004/16 K 2011/63, 14.04.2011; Zehreddin Aslan ve Halil Altındağ, *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması* (6. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 17 vd.

⁷ Kalabalık (n 5) 413.

⁸ Anayasa Mahkemesi, E 2017/21 K 2020/77, 24.12.2020.

⁹ Anayasa Mahkemesi, E 2024/90 K 2024/233, 25.12.2024.

¹⁰ Evren ve Uçar (n 5) 24.

¹¹ Lütfi Duran, ‘Anayasa Mahkemesine Göre Türkiye’nin Hukuk Düzeni (II)’ (1986) 19 Amme İdaresi Dergisi 3, 18; Sait Güran, ‘Anayasa Mahkemesi’nin 1982 Anayasası Döneminde Personel Hukukuna Bakışı’ (1989) 6 Anayasa Yargısı Dergisi 39, 44.

B. DİSİPLİN VE DİSİPLİN HUKUKU KAVRAMI

Disiplin sözcüğü Türk Dil Kurumu¹²'nin sözlüğünde; *bir topluluğun, yasalarına ve düzenle ilgili yazılı veya yazısız kurallarına titizlik ve özenle uyması durumu; sıkı düzen, düzence, düzen bağı, inzibat, zapturapt ve [k]işilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin bütünü şeklinde tanımlanmaktadır*¹³. Anayasa Mahkemesi'ne¹⁴ göre: Disiplin kanunlara, nizamla ve âmirlere mutlak bir itaat ve astının ve üstünün hukukuna riayet demektir. Doktrinde bir tanım ise kavramın işlevsel yönünü ön plana çıkarmakta; kamu hizmetlerinde etkinlik, sürat ve verimliliğin tesisi ile devletin vakarının korunması yolunda temel bir araç olarak kabul edilmektedir¹⁵.

Kamu personel hukuku¹⁶ bağlamında disiplin, kamu hizmetinin sorunsuz yürütülmesi adına kamu görevlileri için getirilmiş yükümlülükler ve yasaklar bütünüdür¹⁷. Gerçekten de idari faaliyetleri yerine getiren kamu görevlileri bir disiplin içerisinde hareket etmemesi halinde bir kaos oluşur ve kamu hizmetleri ya çok aksar ya da hiç yerine getirilmez. Ayrıca bu durum, kamu görevlisinin sahip olması gereken saygınlık ve güvenilirlik sıfatlarıyla bağdaşmamakta; kamu yönetiminin itibarını zedelemektedir¹⁸. Danıştaya göre; *[d]isiplin cezaları, kamu hizmetinin gereği gibi yürütülebilmesi bakımından kamu görevlilerinin mevzuat uyarınca yerine getirmek zorunda oldukları ödev ve sorumlulukları ifa etmemeleri veya*

¹² Türk Dil Kurumu, 'Disiplin' <<https://sozluk.gov.tr/?ara=disiplin>>. Erişim Tarihi: 3 Ocak 2026.

¹³ Saygın bu tanımı, disiplin kavramının sadece önleyicilik etkisine odaklandığı için haklı olarak eleştirmektedir. Yazara göre, disiplinin hem önleyici hem de cezalandırıcı özelliği tanıtımda bulunması gerekmektedir. Engin Saygın, 'Güncel Gelişmeler Işığında Yükseköğretim Kamu Görevlilerinin Disiplin Suç ve Cezalarının Değerlendirilmesi' (2018) 8 Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 79, 82.

¹⁴ Anayasa Mahkemesi, E 1963/197 K 1963/166, 26.06.1963.

¹⁵ Şevki Pazarcı, 'Belediyelerde Disiplin Suç ve Cezaları' (1992) 1 Çağdaş Yerel Yönetimler 35; Selman Sacit Boz, 'Memur Disiplin Hukukuna Hâkim Olan Temel İlkeler' (2017) 25 Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 15, 17.

¹⁶ Öğretide ve yargı kararlarında bu tanım genelde idare hukuku bağlamında yapılmaktadır. Bkz. Ramazan Çağlayan, *İdare Hukuku Dersleri* (13. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025) 524; Danıştay 8 D, E 2003/5850 K 2004/4461, 12.03.2004. Ancak idare hukukunda disiplin yaptırımları yalnızca kamu görevlileri ile sınırlı değildir. Öğrencilere uygulanan disiplin yaptırımları, meslek kuruluşlarının üyelerine uyguladığı disiplin yaptırımları, keza bilirkişilere uygulanan disiplin yaptırımları da bu kapsamdadır. Bilirkişinin disiplin sorumluluğu için ayrıntılı bkz. Hüseyin Melih ÇAKIR, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu Kapsamında Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu* (On İki Levha Yayıncılık 2019). Aynı yönde Ali D Ulusoy, *İdari Yaptırımlar* (On İki Levha Yayıncılık 2013) 11; Celal Işıklar, *Teoride ve Uygulamada Kamu Disiplin Yaptırımları* (Adalet Yayınevi 2019) 78 vd. disiplin hukukunun uygulama alanını memurlar için olduğunu belirten görüş için bkz. Selman Sacit Boz ve diğerleri, *Kamu Personel Hukuku* (Selman Sacit Boz ed, Adalet Yayınevi 2021) 348.

¹⁷ Ferit Deniz Esendemir, *Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlik Teşkilatlarında Meslekten Çıkarma Disiplin Cezası* (Seçkin Yayınları 2018) 19; Çolpan Mücahit Küçük, 'Kanunilik İlkesinin Memur Disiplin Hukukunda Uygulanabilirliği' [2021] Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi 129, 131, 132.

¹⁸ Thorsten Ingo Schmidt, *Beamtenrecht* (Mohr Siebeck 2017) 143.

mevzuatta yasaklanan fiillerde bulunmaları durumunda uygulanan yaptırımlar olup, memurların özlük hakları üzerinde doğrudan ve önemli sonuçlar doğurmaları sebebiyle subjektif ve bireysel etkileri bulunduğu gibi kamu görevinin gereği gibi sürdürülmesi ve kamu düzeninin sağlanması bakımından objektif ve kamusal öneme sahiptirler¹⁹. Anayasa Mahkemesi de disiplin hukukunu kurumun iç düzenini korumayı amaçlayan ve bunun için kamu görevlilerinin mevzuata, çalışma düzenine, hizmetin gereklerine aykırı fiillerine yönelik olarak uygulanacak yaptırımları ve bu yaptırımların uygulanmasındaki usul ve esasları düzenleyen bir hukuk alanı şeklinde tanımlamaktadır²⁰. Disiplin suçu; kamu hizmetinin etkin ve süratli işleyişini temin etmek amacıyla ihdas edilen kurum içi düzen kuralları ile statü hukukundan doğan yükümlülöklere aykırı, kusurlu fiilleri ifade eder²¹.

Disiplin hukuku; belirli bir organizasyonun işleyiş düzenini sağlamak maksadıyla getirilen kurallar bütünü, bu kuralların ihlali durumunda öngörölen müeyyideleri ve bu süreçteki usul ile hukuki koruma mekanizmalarını inceleyen bir hukuk dalıdır. Doktrindeki kısa tanımıyla disiplin hukuku, kolektif bir çalışma düzeninin korunmasını hedefleyen hukuki rejimdir²². Disiplin hukuku sadece idare hukukuna özgü değildir. Örneğin siyasi partilerin disiplin kuralları ve yaptırımları da mevcuttur. Bu yaptırımlar idare hukukunun değil, özel hukukun inceleme alanındadır. Bu çalışma kamu görevlilerine ilişkin disiplin hukukuna hasredildiğinden, sadece kamu personel disiplin yaptırımları ele alınacaktır.

Disiplin cezası; idare tarafından tesis edilen bir soruşturma süreci neticesinde, kurum içi düzeni ihlal eden kusurlu eylemlere karşı uygulanan idari yaptırımlardır²³. Bu noktada, bir disiplin cezası olan ‘kamu görevinden çıkarma’ ile kamu görevine kabul şartlarının kaybı neticesinde tesis edilen ‘tespit edici idari işlemleri’ birbirine karıştırmamak gerekir. Nitekim 657 sayılı DMK m. 98/1-b hükmü uyarınca; memurluğa alınma şartlarından herhangi birinin taşınmadığının sonradan anlaşılması veya görev sırasında kaybedilmesi halinde memuriyet kendiliğinden sona erer. Bu durumda idare, yalnızca mevcut hukuki durumu saptayan ‘tespit edici’ bir işlem tesis eder²⁴. Benzer şekilde, kanunda öngörölen belirli sürelerin aşılması veya görevden uzak kalınması hallerinde (DMK m. 63, 79, 82, 91 ve 94) kişi ‘müstafi’ sayılır ve bu durumun tespiti de yine bir idari iş-

¹⁹ Danıştay 12 D, E 2022/506 K 2025/2048, 17.04.2025.

²⁰ Anayasa Mahkemesi, B No 2016/10891, 09.09.2020, RG 08.12.2020/31328.

²¹ Bahtiyar Akyılmaz, ‘Anayasal Esaslar Çerçevesinde Kamu Personeli Disiplin Hukuku ve Uygulamadaki Sorunlar’ (2002) 6 Gazi Üniversitesi Hukuk Faköltesi Dergisi 239, 241.

²² Tahir Muratoğlu, ‘Yargısal Faaliyetler Bağlamında Tesis Edilen Disiplin Yaptırımları ve Bu Yaptırımların Hukuka Uygunluğu’ (2015) 19 Dicle Üniversitesi Hukuk Faköltesi Dergisi 77, 80.

²³ Gözübüyük ve Tan (n 5) 858; Hüseyin Bilgin, *İdari Davalar ve Çözüm Yolları* (4. Baskı, Seçkin Yayınevi 2023) 806.

²⁴ Oğuz Sancakdar ve Lale Burcu Öñüt, *Memur Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2024) 285; Kemal Gözler ve Gürsel Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri* (27. Baskı, Ekin 2025) 583.

lemle gerçekleştirilir. Söz konusu işlemler, mahiyetleri gereği bir inceleme veya tahkikat gerektirse de; disiplin hukukuna özgü usuli güvencelere, savunma hakkına veya disiplin zamaşıımı kurallarına tabi değildir²⁵.

C. ZAMANAŞIMI KAVRAMI

Hem özel hukukta hem de kamu hukukunda belirli bir sürenin geçmiş olmasına çeşitli hukuki sonuçlar bağlanmıştır²⁶. Bu sonuç bazen bir hak kaybı, bazen de kazanımı şeklinde tezahür eder. Özel hukuk alanında belirli bir sürenin dolması, süreye bağlı haklar, hak düşürücü süre ve zamaşıımı şeklinde üç temel tasnife tabi tutulmuştur: Bunlardan ilki süreye bağlı haklardır. Bu durumda sürenin dolması ile hak kendiliğinden ortadan kalkar. İkinci olarak hak sahibinin hareketsiz kalması nedeniyle, yani yapması gerekeni yapmamasından dolayı hakkın düşümü söz konusu olur. Bu durumda sadece zamanın geçmesi değil aynı zamanda hakkın sahibinin de hakkın kullanımı yönünde bir harekette bulunmaması birlikte aranır²⁷. Son olarak zamaşıımı gündeme gelir. Zamaşıımı genel olarak; kanunun öngördüğü koşullar çerçevesinde belirli sürelerin geçmesiyle bir hakkın kazanılması, bir yükümlülüğün kurtulması bir hak veya yetkinin ortadan kalkması sonuçları doğuran, başlangıcı ve bitişi belirlenmiş bir zaman dilimi şeklinde tanımlanmıştır²⁸. Zamaşıımı ile hak düşürücü süre birbirine benzemekle birlikte önemli farklılıkları bulunmaktadır. Hak düşürücü süreler, zamaşıımı kurumuna kıyasla daha kesin hukuki sonuçlar doğurur. Bu sürelerin geçirilmesiyle birlikte, yalnız dava hakkı değil, aynı zamanda ilgili hak bizzat ortadan kalkar²⁹. Hak düşürücü süreler yetkili makamlar ve mahkemeler tarafından resen dikkate alabilirken, zamaşıımı defî olarak kullanılması gerekmektedir. Zamaşıımı süresinin durması veya kesilmesi mümkündür, ancak hak düşürücü süre için bu söz konusu değildir³⁰.

Ceza hukuk alanında ise zamaşıımı kanunla belirlenen sürelerin dolması neticesinde devletin cezalandırma salâhiyetinin³¹ (dava zamaşıımı) ya da kesin-

²⁵ Örneğin disiplin zamaşıımı dolması sebebiyle hakkında memuriyetten çıkarılma cezası verilmiş olması mümkün olmasa da, davacı hakkında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesi durumunda davalı idarece, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (5) numaralı alt bendi ve 98. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca işlem tesis edilebilir. Danıştay 12 D, E 2022/237 K 2025/817, 18.02.2025.

²⁶ Şakir Berki, 'Hukukda Müddet Çeşitleri' (1968) 25 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi <https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001333>.

²⁷ M Kemal Oğuzman ve M Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt - I* (21. Baskı, Vedat Kitapçılık 2023) 616, 617.

²⁸ <https://sozluk.adalet.gov.tr/zamana%c5%9f%c4%b1m%c4%b1> (Erişim Tarihi: 6 Ocak 2026) Hasan Hüseyin Bayraklı, *Vergi Ceza Hukuku* (Külcüoğlu Kültür Merkezi Yayınları 2006) 216.

²⁹ Berki (n 26) 101 vd.

³⁰ Oğuzman ve Öz (n 27) 617.

³¹ Cezalandırmanın hak mı yetki mi olduğu tartışmalıdır. Cezalandırmanın bir hak olarak kabul

leşmiş bir mahkûmiyet hükmünün infaz kabiliyetinin (ceza zamanasını) ortadan kalkmasını ifade eder³². Zamanasını ile kanun koyucu cezalandırma iradesinden sarfınazar etmiş sayılsa da, cezalandırmaya yetkili kamusal makamlar açısından ihtiyari bir vazgeçme söz konusu değildir. Bu makamlar bakımından söz konusu olan, cezalandırma yetkisinin hukuken sona ermesidir³³. Aksi bir kabul, cezalandırmaya yetkili makamların takdirine bağlı bir cezasızlık alanı yaratabilir ki, bu durum Anayasa Mahkemesi tarafından devletin pozitif yükümlülüklerinin ihlali olarak değerlendirilmektedir³⁴.

Özel hukuktan farklı olarak ceza hukukunda zamanasını; ceza yargılamasının her aşamasında savcı veya hâkim tarafından resen dikkate alınması gerekmektedir. Nitekim 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 72 f. 2 bu hususu; [*d*]ava ve ceza zamanasını re'sen uygulanır ve bundan şüpheli, sanık ve hükümlü vazgeçemezler şeklinde açıkça hükme bağlamıştır. Zamanasının dolup dolmadığı noktasında bir tereddüt oluşması halinde, zamanasını süresinin geçmediğinin ispatlanması gerekmektedir. Savcı, zamanasını süresinin dolmadığını ispatlayamazsa davada düşme kararı verilmesi gerekir³⁵. Ancak derhal beraat verilmesi mümkün ise 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu m. 223 f. 9 gereği düşme kararı verilemez. Bu halde beraat kararı verilmesi gerekmektedir.

Ceza hukuku bağlamında da özel hukukta olduğu gibi süreler sadece zamanasımından ibaret değildir. Bu alanda da süreler çeşitli tasniflere tabi tutulmuştur³⁶. Bunlardan ilki hak düşürücü sürelerdir. Misal şikâyetle bağlı suçlarda, şikâyet

edilmesi durumunda devletin bu hakkı kullanma zorunluluğu bulunmamaktadır. Yani bir suç oluştuğunda bu konuda bir ceza verme zorunluluğu doğmayacaktır. Bu görüşü kabul etmek mümkün değildir. Devletin suçluyu cezalandırıp cezalandırmamada takdir yetkisinin olduğunu söylemek, yaptırım hukukunun ruhuna aykırıdır. Mehmet Emin Artuk ve Mehmet Emin Alşahin, 'Objektif Cezalandırılabilme Şartı ve Zamanasını' (2013) 19 Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 30, 31.

³² Hakan Hakeri, *Ceza Hukuku (Genel Hükümler-Temel Bilgiler)* (16. Baskı, Astana Yayınları 2018) 516; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (18. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025) 763.

³³ İzzet Özgenç, *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi* (Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı 2006) 733.

³⁴ AİHM kararlarında da ifade edildiği gibi, tüm adli kovuşturmaların, mahkûmiyet veya belirli bir hüküm alma ile sonuçlanmasına yönelik kesin bir zorunluluk bulunmamakla birlikte, mahkemeler hiçbir koşul altında yaşamı tehdit eden suçların ve fiziksel ve ruhsal bütünlüğe yapılan ağır saldırıların cezasız kalmasına, af ya da zamanasına uğramasına izin vermemelidirler. Adli makamların, yetki alanları kapsamındaki kişilerin yaşamları ile fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini korumak üzere konan kanunların koruyucuları olarak, sorumlu olanlara yaptırım uygulamakta kararlı olmaları ve suçun ağırlık derecesi ile verilen ceza arasında açık bir orantısızlığa izin vermemeleri gerekir. Aksi halde devletin, kişilerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini kanunlar aracılığıyla koruma hususundaki pozitif yükümlülüğü yerine getirilmemiş olacaktır. Anayasa Mahkemesi, B. No: 2013/293, 17.07.2014.

³⁵ Faruk Erem, Ahmet Danışman ve Mehmet Emin Artuk, *Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Seçkin Yayıncılık 1997) 985; Süleyman Özar, 'Türk Ceza Hukukunda Zamanasını' (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2020) 5.

³⁶ Faruk Turhan, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (Asil Yayın Dağıtım 2006) 144.

hakkının kullanımı için öngörülmüş olan 6 aylık süre (5271 s. CMK m. 73 f. 1) bu tür bir süredir³⁷. Yine Yargıtay’a göre Basın Kanunu’ndaki dava açma süresi bir hak düşürücü süre ve muhakeme şartıdır³⁸. Bu alanda da zamanaşımı ve hak düşürücü süreler arasında birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Zamanaşımında durma ve kesilme mümkünken, hak düşürücü süreler kural olarak durmaz ve kesilmez. Hak düşürücü süreler, kanunda öngörülen belirli hukuki vakaların (öğrenme, tebliğ vb.) gerçekleşmesiyle işlemeye başlarken; zamanaşımı sürelerinin başlangıcı kural olarak fiilin işlendiği tarihe bağlanmaktadır. Hak düşürücü süreler genellikle suçun türüne göre farklılık arz etmezler, dava zamanaşımı süreleri suç için öngörülen cezaya göre farklılık göstermektedir³⁹.

Disiplin hukuku bağlamında zamanaşımı; fiilin üzerinden belirli bir sürenin geçmesiyle disiplin cezası tesis edilmesindeki kamu yararının ortadan kalktığı varsayımına dayanır. Bu müessese aynı zamanda, kamu görevlilerini belirsiz bir süre boyunca yaptırım tehdidi altında kalmaktan koruma ve hukuki güvenlik sağlama gayesiyle ihdas edilmiştir⁴⁰. Zamanaşımına ilişkin bir diğer gerekçe, belirli bir sürenin geçmesiyle birlikte delillerin kaybolma veya sağlıklı biçimde değerlendirilebilme ihtimalinin zayıflamasıdır ve bu durumun suçluluğun ispatını güçleştirmesidir; bu nedenle, cezalandırma yetkisinin belli bir sürenin sonunda zamanaşımına tabi tutulması gerektiği kabul edilmektedir⁴¹.

İdari yaptırımlar bakımından, cezalandırma yetkisini kullanan görevli veya kurulların zaman içinde değişen yapısı, zamanaşımını haklılaştıran önemli bir gerekçe olarak ileri sürülmektedir. Zira idari cezalar, adli cezalardan farklı olarak sıkı bir yargılama usulüne ilişkin güvencelere bağlı olarak, katı bir kanunilik rejimi ve hâkimlik teminatına sahip merciler eliyle verilmemektedir. Yetkili makam veya kurulun bileşiminde meydana gelen değişikliklerin cezanın değerlendirilmesi ve tayini üzerinde etkili olabilmesine yol açmaktadır. Nitekim bir dönem disiplin suçu kapsamında görülmeyen bir fiil, değişen idari kadro tarafından ağır bir ihlal olarak vasıflandırılabilir. Ayrıca yaptırımların uygulanacağı dönemdeki idari, ekonomik ve siyasal konjonktürün belirleyici etkisi göz önüne alındığında; belirli bir sürenin geçmesinden sonra cezalandırma yetkisinin ortadan kalkması, hakkaniyet ve hukuki öngörülebilirlik bakımından en isabetli çözüm olarak görülmektedir⁴².

³⁷ Turhan (n 36) 144.

³⁸ Yargıtay CGK, E 2010/7-250 K 2011/53, 19.04.2011.

³⁹ Özar (n 35) 5, 6.

⁴⁰ Anayasa Mahkemesi, E 2025/13 K 2025/89, 27.03.2025.

⁴¹ Turan Yıldırım, ‘İdari Cezalarda Zamanaşımı’ [2023] İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi 25, 28 <<https://doi.org/10.26650/ihid.22.002>>; Mahmut Ceylan ve Fatima Kandemir Ergün, ‘Öğrenci Disiplin Hukukunda Zamanaşımı Müessesesi’ (2025) 5 Kırkkale Hukuk Mecmuası 51, 55 <<https://doi.org/10.59909/khm.05.01.003>>.

⁴² Yıldırım (n 41) 28.

Bunlara ek olarak zamanaşımı lehine; zamanın geçmesiyle birlikte failin psikolojik bir değişim geçirdiği ve fail ile fiil arasındaki subjektif bağın zayıfladığı savunulmaktadır. Ayrıca, fiilin işlendiği anda toplumda yarattığı infialin zamanla sönümlendiği, dolayısıyla unutulmuş bir hadisenin uzun yıllar sonra yargılamaya konu edilmesinin sosyal barışa hizmet etmekten ziyade toplumsal huzuru zedeleyeceği tezi de bir diğer lehe görüştür⁴³.

Zamanaşımına yönelik lehe görüşlerin yanı sıra, kurumun yarattığı sakıncalar da doktrinde tartışılmaktadır. Bu bağlamda dile getirilen en temel eleştiri; zamanaşımının adli veya idari süreçlerden kaçma becerisine, kurnazlığa ve ekonomik güce adeta bir ‘ödül’ niteliği taşımasıdır. Zira adaletten kaçınmayı kolaylaştıran imkân ve şartlar, çoğunlukla bu tür bir nüfuza sahip olmayı gerektirmektedir⁴⁴.

Zamanaşımının gerekçesi olarak sunulan kamu yararının sönümlenmesi tezi, eleştiriye açıktır. Fiilin özündeki haksızlık içeriği baki kaldığı sürece, cezalandırma ihtiyacı da mevcudiyetini korur. ‘Zamanın geçmesine rağmen, ahlaki ve hukuki anlamda kusurluluğun tümüyle baki kalması mümkündür’; bu bağlamda zamanaşımı, mutlak adaletin tecellisini engelleyen usuli bir bariyer olarak nitelendirilebilir. Bu durum, özellikle kısa zamanaşımı sürelerinin öngörüldüğü hallerde çok daha belirgin şekilde hissedilmektedir. Türk hukukundaki disiplin zamanaşımı süreleri, hukuki istikrar ile maddi adalet arasındaki dengenin ikincisi aleyhine bozulduğuna dair somut bir örnek teşkil etmektedir. Bu noktadaki eleştirilerimiz, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde detaylıca dile getirilecektir.

Zamanaşımını haklılaştıran ‘manevi kefarete’ görüşü; failin yakalanamadığı süre zarfında mutlaka manevi bir ıstırap ve vicdan azabı çekeceği varsayımına dayandığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. Zira her insanın psikolojik yapısı farklılık arz etmektedir. Bu itibarla, yalnızca yakalanma korkusu gerçekte var olsa dahi, hiçbir surette hukuki bir yaptırımın yerini tutamaz⁴⁵. Bununla bağlantılı olarak zamanaşımı süresi içerisinde kişinin uslandığı gerekçesiyle ceza verilmemesi de kabul edilebilir bir gerekçe değildir. Zira tıpkı manevi ceza gerekçesinde olduğu gibi bu gerekçe de varsayıma dayalıdır⁴⁶.

⁴³ Mehmet Emin Artuk ve Ahmet Gökçen, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (15. Baskı, Adalet 2021) 1064.

⁴⁴ Yıldırım (n 41) 28.

⁴⁵ Artuk ve Gökçen (n 43) 1065; Fahri Gökçen Taner, *Ceza Hukukunda Zamanaşımı* (Seçkin Yayıncılık 2008) 36.

⁴⁶ Kayıhan İçel ve diğerleri, *İçel Yaptırım Teorisi* (2. Baskı, Beta Basım Yayın 2000) 348.

II. KAMU GÖREVLİLERİNE İLİŞKİN DİSİPLİN YAPTIRIMLARINDA SORUŞTURMA ZAMANAŞIMI

1. Genel Olarak

Soruşturma zamanaşımı; genel olarak disipline aykırı fiilin yetkili makam tarafından öğrenilmesinden itibaren, kanunla belirlenen süre zarfında soruşturmaya başlanmaması halinde idarenin soruşturma açma yetkisini nihayete erdiren bir süre olarak tanımlanabilir.

Soruşturma zamanaşımının hukuki niteliği üzerinde titizlikle durulmalıdır. Mevzuatta her ne kadar ‘zamanaşımı’ ibaresi tercih edilmiş olsa da, bu müessese doktrin ve yargı kararlarında hak düşürücü süre özelliklerini haiz bir kurum olarak nitelendirilmektedir. Nitekim soruşturma zamanaşımı sürelerinin kural olarak durma ve kesilme hükümlerine tabi olmaması, yetkili amirin fiili öğrenmesiyle işlemeye başlaması ve disiplin suçunun nev’ine göre kanunla kesin olarak tayin edilmesi, bu süreleri zamanaşımından ayırarak hak düşürücü süre kategorisine yaklaştırmaktadır. Ancak Danıştayın azınlıkta kalsa da çeşitli kararlarında soruşturma zamanaşımını düzenleyici süre olarak görmüş ve bu süreye uyulmaması durumunda işlemin sakatlanmayacağına hükmetmiştir⁴⁷. Ancak Yüksek Mahkemenin genel eğilimi, soruşturma zamanaşımının usuli bir şart olduğu ve aşılması durumunda ceza verme yetkisinin sona ereceği yönündedir⁴⁸. Her ne kadar 657 sayılı DMK, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Kanunu’nda öngörülen soruşturma zamanaşımı sürelerinin birçok disiplinsizliğin yaptırımsız kalmasına yol açtığı ve kamu ve çalışma düzeninin tesisinde olumsuz sonuçlar doğurduğu gerekçesiyle isabetsiz bulsak da, mevcut hükümler karşısında soruşturma zamanaşımının düzenleyici süre olduğu görüşünü hukuken isabetli bulmuyoruz.

Disiplin soruşturması açma yetkisini süreyle sınırlayan soruşturma zamanaşımı hükümleri, personel kanunlarında özel olarak yer almaktadır. Bu bağlamda, öncelikle ilgili kanun hükümlerinin zikredilmesi, akabinde ise söz konusu hükümlerin analiz edilmesi gerekmektedir.

Bu noktada, genel personel rejimi bakımından temel dayanak teşkil eden 657 sayılı DMK m. 127 f. 2 hükmünün öncelikli olarak değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Buna göre *Kanunun 125 inci maddesinde sayılan fiil ve halleri işle-*

⁴⁷ Danıştay 8 D, E 2021/3943 K 2023/1085, 09.03.2023; Danıştay 8 D, E 2019/6478 K 2022/5479, 07.10.2022; Danıştay 8 D, E 2016/663 K 2020/1835, 12.03.2020.

⁴⁸ Danıştay İDDK, E 2009/993 K 2013/569, 20.02.2013; Danıştay 12 D, E 2011/6930 K 2012/1639, 21.03.2012; Danıştay 12 D, E 2011/7457 K 2015/5897, 12.11.2015; Danıştay İDDK, E 2013/4925 K 2015/2809, 17.06.2015; Danıştay 12 D, E 2016/91 K 2018/736, 19.02.2018; Danıştay 12 D, E 2023/3669 K 2023/4698, 10.10.2023; Danıştay 2 D, E 2021/3137 K 2023/6237, 25.12.2023; Danıştay 2 D, E 2021/3137 K 2023/6237, 25.12.2023; Danıştay 2 D, E 2022/812 K 2025/2921, 13.06.2025; Danıştay 2 D, E 2022/2292 K 2025/3356, 03.07.2025; Soruşturma zamanaşımının geçip geçmediğini irdelediği karar için bkz. Danıştay 8 D, E 2019/4742 K 2022/5480, 07.10.2022.

yenler hakkında, bu fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren; a) Uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına, b) Memurluktan çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına, başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zamanasına uğrar.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 53/C f. 1’dir: Disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren;

a) Uyarma, kınama, aylıktan veya ücretten kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezalarında bir ay içinde,

b) Üniversite öğretim mesleğinden çıkarma ve kamu görevinden çıkarma cezasında altı ay içinde, disiplin soruşturmasına başlanmadığı takdirde disiplin soruşturması açılmaz.

7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun’un (bundan sonra Genel Kolluk Disiplin Kanunu olarak anılacaktır) m. 29 f. 1: *Bu Kanunda sayılan fiilleri işleyenler hakkında bu fiillerin işlendiğinin disiplin amiri tarafından öğrenildiği tarihten itibaren;*

a) Uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kısa ve uzun süreli durdurma cezalarında bir ay içinde,

b) Meslekten çıkarma cezası ve Devlet memurluğundan çıkarma cezasında altı ay içinde, disiplin soruşturmasına başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zamanasına uğrar.

Bahsi geçen üç kanunda disiplin soruşturmasına başlanabilmesi için paralel süreler (çıkarma cezalarında altı ay, diğer yaptırımlarda bir ay) ihdas edilmiştir. 657 sayılı DMK’da, memurluktan çıkarma cezası özelinde ‘disiplin kovuşturması’ terimi tercih edilmiştir. Bu ibarenin, diğer yaptırımlar için öngörülen ‘soruşturma’ safhası ile eş anlamlı mı kullanıldığı, yoksa memuriyetten çıkarma sürecinin ağırlığına binaen farklı bir usulü mü (kovuşturma emrini) işaret ettiği belirsizdir. Benzer bir terminolojik ikilem, 2575 sayılı Danıştay Kanunu’nun 67. ve devamı maddelerinde de karşımıza çıkmaktadır. Kanun’un 67. maddesinde Danıştay üyeleri hakkında disipline aykırı hallerde ‘disiplin kovuşturması’ yapılacağı hükme bağlanmıştır. Ancak 69. maddede, Yüksek Disiplin Kurulu’nun kovuşturma yapılmasına karar vermesi durumunda, delilleri toplamak üzere bir ‘soruşturma’ heyeti görevlendireceği belirtilmektedir. Müteakip maddelerde ise bu soruşturmanın şekli ve hazırlanacak raporun mahiyeti düzenlenmiştir. Bu hükümler bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde; disiplin hukukunda ‘kovuşturma’ ve ‘soruşturma’ kavramları arasında, ceza muhakemesinde olduğu gibi keskin ve esaslı bir farkın gözetilmediği, terimlerin çoğunlukla birbirinin yerine veya birbirini kapsayacak şekilde kullanıldığı görülmektedir.

6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu⁴⁹ m. 39’da ise yukarıda değinilen kanunlardan farklı bir yöntem izlendiği görülmektedir. Bu maddenin 1. fıkrasına göre; *[d]isiplin amirleri tarafından, disiplinsizliğin kendileri tarafından öğrenilmesinden itibaren bir ay ve herhâlde disiplin cezasını gerektiren fiil ve hâllerin işlendiği tarihten itibaren iki yıl geçtikten sonra disiplin cezası verilemez. Fiil, inceleme ve araştırma yapmayı gerektirmiş ise, bir ay içerisinde inceleme ve araştırmaya başlanmış olmak ve altı ayı geçmemek kaydıyla, inceleme ve araştırma için geçen süre bir aylık süreye dâhil edilmez.* Görüldüğü üzere askeri personel disiplin hukukunda amirin vereceği cezalar da öğrenildikten sonra kural olarak 1 ay içerisinde ceza verilmesi gerekmektedir. Bu süre ceza zamanaşımı olarak yorumlanmalıdır. Bir başka söylemle soruşturma zamanaşımı kural olarak öngörülmemiştir. Ancak bu süre içerisinde disiplin soruşturması yapılarak sağlıklı bir karar verilmesi her zaman mümkün değildir. Bu yüzden de kanun koyucu gerektiği durumlarda azami 6 aylık süre için bir inceleme ve araştırma yapılabileceğini istisnai olarak getirmiştir. Ancak bunun için bir ay içerisinde inceleme ve araştırmaya başlanmış olmak gerekmektedir. Her ne kadar kanunda soruşturma ibaresi kullanılmasa da bu 1 aylık süre soruşturma zamanaşımı olarak kabul edilmelidir. Disiplin amirinin disiplinsizlik konusu fiili öğrendiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Öte yandan disiplin kurulları ve yüksek disiplin kurullarınca verilen cezalarda (m. 39/2-3), amirlerin cezalandırma yetkisinden farklı olarak, ayrı bir “soruşturma zamanaşımı” öngörülmediği görülmektedir. Bu birimlerin görev alanına giren disiplinsizliklerde, zamanaşımı süreleri doğrudan amirin öğrenmesi veya durumun tespiti ile başlamakta ve bu süreler ceza verme yetkisini nihai olarak sınırlandırmaktadır.

2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, hâkim ve savcılarının disiplin soruşturmalarında çok daha uzun zamanaşımı süreleri öngörmektedir. Adı geçen Kanun’un m. 72 f. 2 uyarınca meslekten çıkarma ve yer değiştirme cezalarını gerektiren eylemler hariç, disiplin konusu eylemlerin işlenmesinden itibaren üç yıl geçmiş ise disiplin soruşturması açılması mümkün değildir. Müşahede edileceği üzere meslekten çıkarma ve yer değiştirme cezaları için herhangi bir soruşturma zamanaşımı öngörülmemiştir. Ancak bu suçlar bakımından da ceza zamanaşımı sürelerinin geçerli olduğunu belirtmeliyiz⁵⁰. Diğer disiplin cezaları bakımından

⁴⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Burç Volkan Zor, ‘Disiplin Hukukunda Uygulanan İdari Usul İlkeleri’ (2021) 34 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 331, 346 vd.

⁵⁰ “Öte yandan, dava konusu uyuşmazlık 2802 sayılı Kanun’un 72. maddesinde düzenlenen zaman aşımına ilişkin hükümler çerçevesinde incelendiğinde; davacının dava konusu disiplin cezasına konu fiilinin ... Ağır Ceza Mahkemesinin E:..., K:... sayılı kararının verildiği 27/06/2013 tarihinde işlendiği, Dairelerinin 01/03/2022 tarihli ara kararıyla davalı idareye, davacının dava konusu disiplin cezası ile cezalandırılmasına neden olan eylemi ile ilgili herhangi bir ceza soruşturması ve kovuşturması açılıp açılmadığının sorulması üzerine verilen 18/04/2022 tarihli cevapta, davacının anılan eylemi ile ilgili olarak herhangi bir kovuşturma izninin bulunmadığının belirtildiği, dolayısıyla dava konusu disiplin cezasına konu eylemle ilgili olarak, disiplin cezası verme yetkisi bakımından zaman aşımının uzamasını gerektirecek herhangi bir ceza soruşturması veya kovuşturmasının

ise soruşturma zamanaşımı süresinin başlangıcı olarak diğer kanunlardan farklı olarak fiilin öğrenilmesi değil, vuku tarihi esas alınmıştır. Yine diğer kanunlarda öngörülen 1 aylık soruşturma zamanaşımı süresi 3 yıl olarak belirlenmiştir. Madenin 3. fıkrasında yer alan *[d]isiplin cezasını gerektiren eylem, aynı zamanda bir suç teşkil eder ve bu suç için kanunda daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmüş olur ve ceza soruşturması veya kovuşturması da açılır ise, ikinci fıkra da belirtilen süre yerine bu süreler uygulanır* hükmünün soruşturma zamanaşımı ile ilgili olmadığı kanaatindeyiz. Bir başka söylemle hâkim/savcının eylemi aynı zamanda suç teşkil etmesi ve eylemin ceza yargılamasına da konu olması halinde de fiilin gerçekleştiği tarihten itibaren 3 yıllık süre içerisinde soruşturma açılma zorunluluğunu ortadan kaldırmaz.

Kısa tutulan soruşturma zamanaşımı süreleri, idari mekanizmanın ağır işlemleriyle birleştiğinde; kamu görevlilerinin kusurlu eylemlerinin cezasız kalmasına zemin hazırlamaktadır. Söz konusu yaptırımsızlık hali, disiplin hukukunun ‘kamu hizmetinde liyakat ve düzeni koruma’ amacını işlevsiz kılmaktadır. İdarenin denetim yetkisini anlamsızlaştıran bu tablo, kamu vicdanında cezasızlık algısını pekiştirerek kurumların saygınlığına hâle getirmektedir

2. Soruşturma Zamanaşımı Başlaması İçin Gerekli Olan ‘Öğrenme’

a. Genel Olarak

Yukarıda aktarıldığı üzere kamu personeline ilişkin mevzuat (Hakimler ve Savcılar Kanunu hariç) genel olarak zamanaşımının başlangıcı olarak öğrenmeyi esas almaktadır. Soruşturma zamanaşımına ilişkin mevzuat hükümlerinin kanun tekniği açısından sorunlu bulduğumuzu ifade etmeliyiz. 657 sayılı DMK ve 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Kanunu’nun düzenleniş biçiminde yer alan ‘fiil ve halleri işleyenler’ ile ‘fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği’ ibareleri; disiplin suçunu teşkil eden eylemin mahiyeti ile failin kimliğinin kesin olarak belirlenmiş olması gerektiği izlenimini uyandırmaktadır. Ancak bu yaklaşım, kendi içinde mantıksal bir paradoksa yol açmaktadır: Şayet fiil ve fail hiçbir şüpheye yer bırakmayacak derecede kesin olarak öğrenilmişse, delil toplama ve sübutu belir-

bulunmadığı dikkate alındığında, 2802 sayılı Kanun’un 74. maddesinde düzenlenen «Disiplin cezasını gerektiren eylemin işlendiği tarihten itibaren beş yıl geçmiş ise disiplin cezası verilemez.» hükmü uyarınca, dava konusu disiplin cezasının verildiği 30/04/2019 tarihi itibarıyla ceza verme yetkisi bakımından beş yıllık zaman aşımı süresinin geçirildiği sonucuna ulaşıldığı, Bu durumda, her ne kadar davacının dava konusu meslekten çıkarma cezasına konu eyleminin sabit olduğu anlaşılmakta ise de, eylemin işlendiği tarih itibarıyla 2802 sayılı Kanun’un 72. maddesi uyarınca disiplin cezası verme yetkisi zaman aşımına uğradığından, davacının meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin Hakimler ve Savcılar Kurulu ... Dairesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararında ve bu karara karşı yaptığı yeniden inceleme talebinin reddine ilişkin aynı Dairenin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararına karşı yaptığı itirazın reddine ilişkin ... tarih ve E:..., K:... sayılı Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu kararında hukuka uyarlık görülmediği gerekçesiyle, anılan Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu kararının iptaline karar verilmiştir.» Danıştay İDDK, E 2023/1251 K 2025/555, 10.03.2025.

leme amacı taşıyan soruşturma safhasına duyulan ihtiyaç teorik olarak ortadan kalkacaktır. Bu belirsizlik nedeniyle, zamanaşımını başlatan ‘öğrenme’ olgusunun hukuki sınırlarının ve bu noktada ‘makul şüphe’ ile ‘kesin bilgi’ arasındaki dengenin ayrıca irdelenmesi elzemdir. Danıştay⁵¹ ve Anayasa Mahkemesi’nin⁵² içtihatlarına göre, ilgili maddede yer alan ‘fiillerin işlendiğinin öğrenildiği tarih’ ibaresinden; disiplin amirinin, fiilin disiplin suçu teşkil ettiğine dair somut delillere dayalı, net ve objektif bir bilgiye ulaştığı tarih anlaşılmalıdır. İhbar veya şikâyet üzerine yetkili amirlerin yapacağı ön inceleme neticesinde, fiilin disiplin suçu vasfını taşıdığına dair bir kanaate varılmasıyla birlikte soruşturma zamanaşımı işlemeye başlayacaktır. Amirin soruşturmayı derhal başlatma yükümlülüğü bulunsa da, yüksek yargı organlarının ‘somut delil’ vurgusu doktriner açıdan tartışmalıdır. Zira ‘öğrenme’ olgusunun somut delil şartına bağlanması, soruşturmanın temel amacı olan ‘delil toplama’ ve ‘maddi gerçeğe ulaşma’ süreçlerini teorik olarak baypas etmektedir. Disiplin amirinin, soruşturma henüz başlamadan somut delillere eriştiği kabul edildiği takdirde, yürütülecek bir soruşturmanın işlevi kalmayacaktır. Zikredilen 2547 sayılı Kanun’un ilgili hükmü, 657 sayılı DMK’dan farklı olarak, disiplin cezasını gerektiren fiilin öğrenilmesini soruşturma açılması için yeterli addetmektedir. Söz konusu Kanun uyarınca failin kimliğinin tespiti bir şart olarak aranmasa da, fiilin disiplin suçunu teşkil ettiğinin öğrenilmesi gerekli görülmüştür. Kanaatimizce, ilgili kanun maddelerinde geçen ‘öğrenme’ ibaresinden, idarenin soruşturma başlatabilmesi için gerekli olan ‘makul şüphe’ düzeyine ulaşılması anlaşılmalıdır.

Disiplin soruşturması zamanaşımına dair doktrinde tartışılan bir diğer temel mesele; sürenin işlemeye başlaması için sadece fiilin öğrenilmesinin yeterli mi kabul edileceği, yoksa failin kimliğinin de idarece tespit edilmiş olmasının bir ön şart olarak mı aranacağı sorunsalıdır. Failin bilinmediği durumlarda soruşturmanın başlatılması gerekliliğini savunan görüş⁵³ uyarınca, failin kimliği bilinmese dahi fiilin öğrenilmesiyle birlikte soruşturma zamanaşımı süresi başlamış kabul edilir. Dolayısıyla idari makamların, soruşturma açma süresini geçirmeden bir muhakkık tayin etmeleri ve failin kimliğini bu soruşturma süreci içerisinde aydınlatmaları gerekmektedir. Aksi bir tutum, idarenin kendi ihmali nedeniyle zamanaşımı süresini dolaylı olarak uzatması sonucunu doğuracaktır. Ayrıca disiplin hukukunda failin cezalandırılmasından çok, disiplinsizlik sebebiyle sekteye uğrayan kurumsal

⁵¹ Danıştay 12 D, E 2010/4242 K 2013/1810, 19.03.2013; Danıştay 12 D, E 2009/5515 K 2012/4097, 12.02.2012; Danıştay 12 D, E 2011/528 K 2013/8830, 26.11.2013; Danıştay 12 D, E 2009/9266 K 2012/11130, 14.12.2012; Danıştay 12 D, E 2013/7885 K 2014/4484, 30.05.2014;

⁵² Anayasa Mahkemesi, B No 2018/9270, 19.11.2019, RG 03.01.2020/30997; Anayasa Mahkemesi, B No 2018/21784, 19.11.2020.

⁵³ Engin Saygın, ‘Devlet Memurları Kanunu ile 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunundaki Disiplin Hukukuna İlişkin Süreler’ (2024) 15 Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD) 147, 167; Oğuz Sancakdar ve diğerleri, *Disiplin Hukuku* (3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2024) 251.

düzenin tekrar eski haline getirilmesinin amaçlandığı ifade edilmektedir⁵⁴. Buna karşılık diğer bir görüşe göre ise failin kimliği tespit edilememişse, diğer bir ifadeyle ortada somut bir muhtemel fail yoksa disiplin soruşturmasının başlatılması mümkün değildir. Bu yaklaşım uyarınca, öncelikle failin tespitine yönelik bir inceleme safhası yürütülmeli, ancak failin belirlenmesiyle birlikte soruşturma aşamasına geçilmelidir⁵⁵. Bu görüşe göre failin kimliği tespit edilmeden disiplin soruşturmasının başlatılmasının hukuken mümkün olmadığı söylenebilir. Zira failin bilinmediği bir senaryoda, yetkili disiplin amirinin tayini mümkün olmayacağı gibi; tarafsızlık, bağımsızlık ve hiyerarşik üstlük (veya denklik) niteliklerini haiz bir soruşturmacının atanması da usulen imkansızdır. Soruşturmacının sıfatı ve konumu doğrudan faile göre belirlendiğinden, bu usuli eksiklikler giderilmeden soruşturma zamanaşımı süresinin işlemeye başlamayacağı kabul edilmelidir. Nitekim Danıştay 5. Dairesi⁵⁶ de bir kararında, soruşturma zamanaşımı süresinin ancak failin öğrenilmesiyle birlikte başlayacağına hükmetmiştir⁵⁷.

Yukarıda değinildiği üzere, 657 sayılı DMK ve 7068 sayılı Kanun'un lafzında "fiil ve halleri işleyenler" ibaresinin yer alması, ilk bakışta failin bilinmediği durumlarda disiplin soruşturması açılmayacağı şeklinde yorumlanmaya müsattir. Bu çerçevede, lafzi yorum metoduyla soruşturma zamanaşımının başlaması için fiilin yanında failin de öğrenilmesi gerektiği sonucuna ulaşılabilir. Ne var ki, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması ve failin tespiti, çoğu zaman ancak soruşturmacının sahip olduğu yasal yetkilerin (ifade alma, belge toplama vb.) kullanılmasıyla mümkün olabilir. Faili meçhul dosyalarda soruşturmacının niteliğine ilişkin çekinceler haklılık payı taşısa da; bu sakınca, soruşturmanın birden fazla kişiden oluşan bir komisyon marifetiyle yürütülmesi suretiyle aşılabılır. Kaldı ki, soruşturma sürecinde yeni faillerin tespiti veya failin değişmesi gibi durumlar, failin baştan bilindiği dosyalarda dahi gündeme gelebilmektedir. Bu gibi hallerde, mevcut soruşturmacının çekilmesi ve duruma uygun yeni bir görevlendirme yapılması usulen mümkündür. Öte yandan, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu (m. 53/C) "fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten", 6413 sayılı TSK Disiplin Kanunu ise (m. 39) "disiplinsizliğin... öğrenilmesinden itibaren" ifadelerine yer vererek, zamanaşımı için "fiilin öğrenilmesini" yeterli görmüştür. Bu hükümler, disiplin hukukunun genel mantığında failden ziyade fiilin öğrenilmesinin esas alındığını göstermektedir.

⁵⁴ Saygın (n 53) 167.

⁵⁵ Aslan ve Altındağ (n 6) 121; Kerim Azak, 'Kamu Personeli Disiplin Rejimlerinde Soruşturma Zamanaşımı Başlangıcı Sorunu' *Ceren Damar Şenel II. Genç Bilim İnsanları Sempozyumu* (Ulusal Tam Metin Bildiri 2021) 44 vd.

⁵⁶ Danıştay 5 D, E 2016/15106 K 2018/389, 03.01.2018.

⁵⁷ Azak (n 55).

b. Ön İnceleme/Teftiş Yapılması

Kamu görevlisi disiplin mevzuatında ön inceleme/teftiş yapılmasına dair bir usul öngörülmemiştir. Danıştay⁵⁸ ve Anayasa Mahkemesi⁵⁹'nin yukarıda değinilen kararlarından; disiplin soruşturmaları için kanunda açıkça düzenlenmeyen bir 'ön inceleme veya teftiş' usulünün zımnen kabul edildiği anlaşılmaktadır⁶⁰. İdarenin, bir ihbar/şikâyet ya da başka türlü disiplin soruşturmasına konu olabilecek bir olayla ilgili doğrudan disiplin soruşturması başlatmak yerine; isnatların ciddiyetini ve soruşturma açılmasını gerektirir bir makul şüphe bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla ön araştırma yapması, personelin gereksiz yere soruşturma baskısı altında kalmaması adına isabetli bir yaklaşımdır⁶¹.

Bu noktada, ön inceleme sürecinin soruşturma zamanaşımı üzerindeki etkisi tartışılmalıdır. Kanaatimizce, disiplin suçuna ilişkin basit şüphenin oluştuğu andan itibaren, makul bir süre içerisinde ve her halükârda soruşturma zamanaşımı süresi dolmadan ön inceleme başlatılmalıdır⁶². Aksi bir kabul, zamanaşımı

⁵⁸ D.n. 42

⁵⁹ D.n. 43

⁶⁰ Burak Bozkurt, *Danıştay Kararları Işığında Disiplin Cezalarının Yargısal Denetimi* (Yetkin Yayınları 2019) 41.

⁶¹ "İdare mahkemesi kararında belirtildiği şekilde, zamanaşımı süresinin ihbar veya şikâyet mektubunun kayıtlara girdiği tarihte işlemeye başladığı kabul edilecek olursa; idarelerin her ihbar mektubu hakkında hemen soruşturmacı tayin ederek soruşturma açmaları gerekir ki; bu da memurlar hakkında asılsız ihbarlarla sık sık soruşturma açılması ve memurların soruşturma baskısı altında bırakılmasına neden olacağı gibi idarelere de çok büyük bir sorumluluk ve külfet yüklenmiş olur" Danıştay 12 D, E 2011/528 K 2013/8830, 26.11.2013

"Sonucunda ceza verilsin ya da verilmesin memur hakkında disiplin soruşturması başlatılması da memur üzerinde subjektif ve bireysel etkiler doğurmakta, soruşturma süresince zan altında kalmasına neden olmakta ve motivasyonunu düşürerek çalışma gayretini azaltmaktadır. Bu nedenle idarelerin, her olumsuzluk veya ihbar nedeniyle disiplin soruşturması açılması yöntemine başvurmaları da, çalışma barışını bozmakta ve iş üreten bireyleri sürekli bir soruşturma tehdidi altına bırakmaktadır. Bu nedenle disiplin amirinin önüne gelen belgelerin belli bir ciddiyette olması ve belli temel bilgileri içermesi, diğer bir ifadeyle disiplinsizliğin (suçun) gerçekliğini ortaya koyabilecek yeterlilikte olması gerekmekte, bunun için ön çalışmaya ihtiyaç duyulabilmektedir. Aksi düşünce bir taraftan memurları asılsız ihbarlarla soruşturma açılması tehdidi altında bırakacak, diğer taraftan gerçekten disiplin suçu işlemiş bir memur hakkında hiç bir ön çalışma yapılmadan disiplin amirine sunulan ham bilgi ve belgelerin yetersiz görülmesi nedeniyle soruşturma açılmaması ve ceza verilmemesi sonucunu doğurabilecektir. Bir diğer anlatımla, zamanaşımı süresinin, ihbar veya şikâyet mektubunun idarenin kayıtlarına girdiği tarihte işlemeye başladığı kabul edilirse, idarelerin her şikâyet veya ihbar mektubu hakkında hemen soruşturmacı tayin ederek soruşturma açmaları gerekir ki; bu da memurlar hakkında asılsız ihbarlarla sık sık soruşturma açılması ve memurların soruşturma baskısı altında bırakılmasına neden olacağı gibi idarelere de ek külfetler yüklemiş olur". Ankara BİM 2 İDD, E 2018/1115 K 2018/1855, 04.07.2018.

Aynı yönde; İstanbul BİM, 2. İDD, E. 2017/9659 K. 2018/334 T. 13.2.2018; Ankara 2 BİM, E 2020/203 K 2020/1215, 01.07.2020.

⁶² Olayda; söz konusu iddialara ilişkin 16.02.2006 tarihinde şikâyet dilekçesi verildiği, böylelikle davalı idarenin olayı bu tarihte öğrendiği dikkate alındığında, soruşturma zamanaşımı süresi geçtikten sonra verilmiş olan 09.07.2009 tarihli ön inceleme oluru ve 04.11.2009 tarihli soruşturma oluruna dayalı olarak disiplin cezası tesis edildiği görülmektedir. Bu durumda; soruşturma zamanaşımı

müessesesinin amacını bertaraf edecektir⁶³. Öte yandan, yasal dayanağı olmadığı gerekçesiyle ön inceleme sürecinin zamanaşımını kesmeyeceği ve sürenin ilk ihbar anından itibaren kesintisiz işleyeceği görüşü de mevcuttur⁶⁴. Ancak bu görüşe katılmak mümkün değildir. Zira her ihbar, disiplin soruşturması açılması için gerekli olan “hukuki öğrenme” niteliğini haiz olmayabilir. Yetkili makamın, disiplin soruşturması açılması gerekliliğini ancak somut verilerin ortaya konulduğu ön inceleme raporu ile tam olarak öğrendiği kabul edilmelidir. Dolayısıyla, soruşturma açma zamanaşımının, disiplin soruşturması açılmasının gerekliliğini ortaya koyan bu raporun yetkili makama sunulduğu tarihten itibaren yeniden işlemeye başlayacağı sonucuna varılmalıdır⁶⁵.

Danıştay 5. Dairesi⁶⁶., soruşturma zamanaşımı süresinin başlangıcı hususunda

süresi geçtikten sonra verilmiş olan 09.07.2009 tarihli ön inceleme olurlarına ve 04.11.2009 tarihli soruşturma olurlarına dayalı olarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından, İdare Mahkemesince işin esasına girilerek davanın reddi yolunda verilen kararda hukuki isabet bulunmamaktadır. Danıştay 12 D, E 2016/11286 K 2017/5371, 08.11.2017.

⁶³ Bozkurt (n 60) 41.

⁶⁴ Sancakdar ve diğerleri (n 53) 260.

⁶⁵ “Bakılan olayda, Siirt İli, Kurtalan Devlet Hastanesi ’nde anestezi teknisyeni olarak görev yapan davacı hakkında ileri sürülen iddiaların, Siirt Valiliğinin 13.03.2012 tarihli yazısı üzerine incelemeye alındığı, görevlendirilen muhakkik tarafından yapılan incelemenin sonucunda davacının iddialara yönelik ifadesinin de yer aldığı 28.03.2012 tarihli raporun düzenlendiği, bu raporun 29.03.2012 tarihli valilik yazısı eki ile kaymakamlığa gönderildiği, disiplin soruşturmasının ise 09.05.2012 tarihli Kaymakamlık Olur ’u ile başladığı görülmektedir.

Davacının üzerine atılı fiillerin incelenerek ayrıntılı olarak izah edildiği inceleme raporunun 29.03.2012 tarihinde valilik kayıtlarına girdiğinin anlaşılması karşısında, bu tarihin fiilin idarece öğrenildiği ve “en geç” bu tarihin kabulü zorunludur.

Bu duruma göre; davalı idarece davacının üzerine atılı eyleminin öğrenildiği tarih olan 29.03.2012 tarihini takip eden “29.04.2012” tarihine kadar usulüne uygun bir soruşturmacı tayin edilerek soruşturmaya başlanması gerekirken, disiplin soruşturma zamanaşımı geçirildikten sonra 09.05.2012 tarihinde verilen soruşturma onayı ile yapılan disiplin soruşturması sonucunda tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından, bu husus göz ardı edilerek dava konusu işlemin iptali yolunda verilen İdare Mahkemesi kararının gerekçesinde hukuki isabet bulunmamakta ise de, karar sonucu itibarıyla yerindedir.” Danıştay 12 D, E 2014/582 K 2016/1570, 22.03.2016.

“Dava konusu uyuşmazlıkta, davacı hakkında BİMER’e verilen şikayet dilekçesi üzerine İçişleri Bakanlığı Mültkiye Teftiş Kurulu Başkanlığı’nca Bakanlık Makamına yazılan 29.02.2016 tarihli ve (106-15)26 sayılı yazıyla, söz konusu dilekçe hakkındaki iddiaların Mültkiye Müfettişi tarafından araştırılmasının makamın Olur ’una sunulduğu, Bakanlıkca verilen Olur üzerine görevlendirilen Mültkiye Başmüfettişi K3. tarafından düzenlenen 01.08.2016 tarihli ve 60-663.04-17 sayılı İnceleme Raporu ile davacı hakkında iddia edilen hususlarla ilgili olarak disiplin soruşturması açılması yolunda getirilen teklife istinaden bir aylık süre içinde 24.08.2016 tarihinde verilen (106-15)26 sayılı Olur üzerine davacı hakkında soruşturma açıldığı hususları göz önüne alındığında, isnatların ciddiyetinin anlaşılması ve ihbara ilişkin bilgilerin doğrulanması amacıyla yapılan inceleme sonucunda bir aylık süre içinde, yani 24.08.2016 tarihinde başlanılan disiplin soruşturmasının süresinde olduğu, başka bir deyişle disiplin soruşturmasına başlama zamanaşımı yönünden işlemde bir hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.” Ankara 2 BİM, E 2020/398 K 2020/1813, 15.10.2020.

⁶⁶ “Dosyanın incelenmesinden; Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilen isimsiz, imzasız ve tarihsiz ihbar mektubunda, Şanlıurfa’da 15-16 Mayıs tarihlerinde Dünya Akrobatik Motokros Şampiyonasının

daha geniş bir yorum benimsemekten, 12. Daire⁶⁷ bu konuda daha dar ve şekilci bir tutum sergilediği gözlemlenmektedir. Hatta bu Dairenin soruşturma za-

gerçekleştirildiği, daha önce dünyanın değişik şehirlerinde yapılan bu organizasyon için Valiliğin, organizatörlere İl Özel İdaresi bütçesinden 250.000 Avro teminat gösterdiği, bilet gelirlerinden karşılanması beklenen meblağın ise karşılanmadığı, diğer gelirlerle ve fonlarla karşılanmaya çalışılan teminat giderinde ise halen 170.000 TL açık bulunduğu belirtiltiği, anılan ihbar mektubunun Emniyet Genel Müdürlüğüne 18.4.2011 tarih ve 82871 sayılı yazı ile İçişleri Bakanlığına gönderildiği, İçişleri Bakanlığının 13.5.2011 tarih ve 8943 sayılı yazısı ile Şanlıurfa Valiliğinden mektuptaki iddiaların incelenerek yapılan işlemde bilgi verilmesinin istenildiği, Şanlıurfa Valiliğince yapılan inceleme sonucunda İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğüne hitaben gönderilen 13.6.2011 tarih ve 421 sayılı yazı ile konu hakkında ayrıntılı açıklamaya yer verildiği, bunun üzerine Bakanlık makamının 20.7.2011 tarih ve 12577 sayılı emri gereğince Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığınca inceleme başlatıldığı, yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 15.9.2011 tarih ve 17/69, 103/28 sayılı raporda, davacı tarafından hukuken gerekli izin ve onaylar alınmadan 2010 yılında Dünya Serbest Stil Akrobatik Motosiklet Gösterisi ve Şampiyonası düzenlendiği, başka amaçlar için gönderilen bir kısım ödeneklerin söz konusu organizasyon harcamalarında usulsüz olarak kullanılarak İl Özel İdaresinin zarara uğratıldığı belirtilmesi üzerine, davalı idarenin 10.10.2011 tarihli soruşturma onayı ile soruşturmaya başlanılarak soruşturma sonucunda düzenlenen disiplin soruşturma raporuna istinaden dava konusu işlemin tesis edildiği anlaşılmıştır. Her ne kadar mahkemece, davalı idarece davacıya isnad edilen fiilin öğrenilme tarihi, Şanlıurfa Valiliğince konu hakkında yapılan inceleme sonucunda İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğüne hitaben yazılan yazının tarihi olan 13.6.2011 olarak kabul edilmiş ve 10.10.2011 tarihli soruşturma onayı ile soruşturmaya başlanması nedeniyle 657 sayılı Kanun'un 127. maddesinde öngörülen bir aylık süreye uyulmadığından davalı idarenin ceza verme yetkisinin zamanaşımına uğradığı sonucuna varılmış ise de, davacıya isnad edilen fiilin, davalı idarenin yetkili birimlerince bu konuda araştırma yapılmaksızın, davacının kendisi tarafından Valilik adına davalı idareye sunulan 13.6.2011 tarihli yazı ile öğrenildiğinin kabulü mümkün değildir." Danıştay 5 D, E 2016/9891 K 2018/15515, 13.09.2018

"Bu durumda, İdare Mahkemesi kararında; 30.6.2008 tarihinde meydana gelen disiplin cezasına konu olayın, 7.7.2008 tarihinde Düzce İl Emniyet Müdürlüğüne ulaşan ihbar mektubu ile 16.7.2008 tarihinde minibüs şoförü tarafından savcılığa verilen ifade sonras davalı idarece öğrenildiğinin kabulü gerektiği ifade edilmiş ise de; söz konusu ihbar mektubu incelendiğinde, olayın ayrıntılı şekilde izah edildiği, buna karşın olayın faili olan polis memurunun (davacının) açıkça zikredilmemesi nedeniyle hakkında disiplin soruşturmasına başlanmasının mümkün olmadığı, bunun üzerine gereği için mektubun Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiği, savcılıkça yürütülen soruşturma neticesinde 6.4.2009 tarihinde düzenlenen iddianame ile disiplin cezasına konu olayın davacı tarafından gerçekleştirildiğinin davalı idarenin bilgisine girmesi üzerine 5.6.2009 tarihinde disiplin soruşturmasına başlanması karşısında, kanunda öngörülen altı aylık soruşturma zamanaşımı süresinin geçirilmesi söz konusu olmadığından, uyumsuzluğun esası hakkında bir karar verilmesi gerekirken, soruşturma zamanaşımı süresinin geçirildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir." Danıştay 5 D, E 2016/15106 K 2018/389, 03.01.2018.

⁶⁷ "Olayda, şikayetçinin BİMER'e gönderdiği başvurunun elektronik ortamdaki hareketleri incelendiğinde, 12.12.2011 tarihli elektronik postada yer alan soruşturma konularının 15.12.2011 tarihinde davalı idare tarafından okunduğunun ve öğrenildiğinin anlaşıldığı, buna karşın soruşturma zamanaşımı süresi geçtikten sonra verilmiş olan 17.01.2012 tarihli soruşturma oluru dayalı olarak disiplin cezası tesis edildiği görülmektedir. Bu durumda, soruşturma zaman aşımı süresi geçtikten sonra verilmiş olan 17.01.2012 tarihli soruşturma oluru dayalı olarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından, mahkemece işin esasına girilerek davanın reddi yolunda verilen kararda hukuki isabet bulunmamaktadır." Danıştay 12 D, E 2014/372 K 2018/2761, 20.06.2018.

manaşımını çok fazla katı yorumlayarak, disiplin cezasını iptal ettiği anlaşılmaz kararlarına da rastlanmaktadır⁶⁸.

c. Öğrenme Süjesinin Tespitinde Yetkili Makam Sorunu

Disiplin hukukunda zamanaşımı sürelerini başlatan “öğrenme” unsuru, ilgili mevzuat sistematığında farklılık arz etmektedir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nda, öğrenme fiilinin hangi süje tarafından gerçekleştirilmesi gerektiğine dair sarıh bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Buna mukabil, 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Kanunu’nda “disiplin amiri”, 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu’nda ise “disiplin amirleri” tarafından öğrenme hali, soruşturma açma zamanaşımının başlangıcı olarak açıkça hüküm altına alınmıştır. Her ne kadar başta anılan iki Kanun sarıh bir şekilde fiilin kimin tarafından öğrenilmesi gerektiği hususuna yer vermemiş olsalar da öğrenmenin soruşturma açmaya yetkili disiplin amir/ler tarafından gerçekleşmesi anlaşılmalıdır⁶⁹. Soruşturma açmaya yetkili olan sıralı disiplin amirlerinin her biri için ayrı bir zamanaşımı süresinin işleyeceğinin kabulü, hukuki güvenlik ilkesi ve zamanaşımı müessesesinin getiriliş amacıyla bağdaşmaz. Bununla birlikte, disiplin amirinin soruşturma konusu fiili öğrenerek hiyerarşik üstlerine bildirmesi hali; en azından yukarıda izah edilen ön inceleme sürecinin fiilen başlatıldığı şeklinde yorumlanmalıdır. Bu durumda disiplin amiri, fiili sükûtle karşılamamış; bilakis üst makamlardan görüş veya değerlendirme talep ederek idari süreci işletme iradesini ortaya koymuştur⁷⁰.

⁶⁸ Dosyanın incelenmesinden; davacının Afyonkarahisar İli, Sandıklı İlçesi Devlet Hastanesi’nde görev yaptığı dönemde aynı ilçede görev yapan 19 eczane sahibi tarafından davacının eşine ait X1 Eczanesine hasta yönlendirdiği şikayetiyle 18.01.2012 tarihinde İl Sosyal Güvenlik Müdürlüğü’ne şikayet dilekçesi verildiği, K2 isimli bir hastanın da bilgisi dışında kendi adına Sandıklı Devlet Hastanesinde davacı tarafından ilaç yazıldığı şikayetin 06.02.2012 tarihinde kurum kayıtlarına girdiği, bunun üzerine 06.02.2012 ve 09.02.2012 tarihli onaylarla eczane hakkında inceleme başlatıldığı, bu inceleme sonunda 28.05.2012 tarihli ve 9.783.936 sayılı inceleme raporunun düzenlendiği, inceleme raporunda; davacının hastaları eşine ait X1 Eczanesi’ne yönlendirdiği, bazen ilaçları anılan eczaneden getirterek hastalara hastanede verdiği, hastaların ilaç raporlarını en fazla üç aylık çıkarttığı ve sahte rapor düzenlendiği şeklinde tespitlerde bulunduğu, tespit edilen hususlar hakkında gerekli incelemelerin yapılması için durumun Afyonkarahisar Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü’nün 12.06.2012 tarihli yazısı ile Afyon Valiliği İl Sağlık Müdürlüğüne bildirilmesi üzerine Sandıklı Kaymakamlığı İlçe Grup Başkanlığı’nca 09.07.2012 tarihinde görevlendirme emri verilerek davacı hakkında soruşturma açıldığı, bu soruşturma sonunda düzenlenen 28.08.2012 tarihli raporda getirilen teklif uyarınca 07.11.2012 tarihli, 2012/06 sayılı kararla dava konusu disiplin cezasının verildiği anlaşılmıştır.

Bu durumda, soruşturma zamanaşımı süresi geçtikten sonra verilmiş olan 09.07.2012 tarihli soruşturma oluruuna dayalı olarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından, mahkemece işin esasına girilerek davanın reddi yolunda verilen kararda hukuki isabet bulunmamaktadır. Danıştay 12 D, E 2013/11177 K 2016/3551, 07.06.2016.

⁶⁹ Oğuz Sancakdar, *Disiplin Yaptırımı Olarak Devlet Memuriyetinden Çıkarma ve Yargısal Denetimi* (Yetkin Yayınları 2001) 293; Azak (n 55).

⁷⁰ Bu durumda, davacının eylemi ile ilgili olarak güvenlik görevlilerince tutanak düzenlenerek tutanağın aynı gün (31.03.2014) kurum kaydına girmesi ile idarenin 31.03.2014 tarihinde davacının fiilinden

Disiplin soruşturması başlatma yetkisi bulunmayan amirlerin fiile vakıf olmalarıyla soruşturma zamanaşımı süresinin başlayacağı kabul edilemez. Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği'nin (DMDY) 6. maddesinde yer alan; disiplin amiri olarak tayin edilmeyen amirlerin, kendilerine bağlı memurların disipline aykırı davranışlarını “doğrudan ilgili disiplin amirlerine” bildireceğine dair hüküm bu görüşümüzü destekler niteliktedir. Zira anılan düzenleme, disiplin sürecini işletme yetkisinin münhasıran disiplin amirlerine ait olduğunu ve zamanaşımını başlatan ‘hukuki öğrenmenin’ ancak bu makamlar nezdinde gerçekleşebileceğini zımnen ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 53/A f. 1 c.2’de yer alan *[ü]st disiplin amirinin soruşturma açtığı veya açtırdığı disiplin olayında alt disiplin amiri ayrıca soruşturma yapamaz veya yaptırılmaz. Daha önce açılmış soruşturma varsa bunlar üst amirin açtığı veya açtırdığı soruşturma ile birleştirilir* ifadesine değinmek gerekir. Bu hükmeye göre sadece disiplin amiri değil, üst disiplin amirleri de disiplin soruşturması açmaya yetkilidir. Bu bakımdan disiplin amirlerinden birisinin öğrenmesi ile soruşturma zamanaşımının başladığını kabul etmek gerekir.

Aynı fiil nedeniyle kamu görevlisiyle birlikte disiplin amiri hakkında da soruşturma yürütülüyorsa, soruşturulan disiplin amirinin fiili öğrenmiş olması zamanaşımı süresini başlatmaz. Bu durumda zamanaşımı, soruşturma kapsamında yer almayan (veya üst makam konumundaki) yetkili disiplin amirinin öğrenmesiyle işlemeye başlar⁷¹. Gerçekten de böyle bir durumda kendisinin de soruşturulması ihtimal dahilinde olan bir fiil hakkında disiplin amirinden soruşturma başlatması

haberdar olduğu, idare davacının fiilinden haberdar olduktan sonra altı ay içerisinde olayın disiplin yönünden incelenmesine ilişkin yukarıda belirtilen yazışmaları yaparak soruşturma başlatılmasına ilişkin iradesini ortaya koyduğu hususu dikkate alındığında Devlet memurluğundan çıkarma cezalarında altı ay içerisinde disiplin soruşturmasına başlanmasına ilişkin yasal zorunluluğun yerine getirildiği anlaşıldığından davacı hakkında tesis edilen dava konusu işlemde soruşturma zamanaşımının bulunmaması nedeniyle ceza verme yetkisinin de zamanaşımına uğramadığı açık olduğundan, idare mahkemesince işin esası hakkında bir karar verilmesi gerekirken, davalı idarenin ceza verme yetkisinin zaman aşımına uğradığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yolunda verilen idare mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamıştır. Danıştay 12 D, E 2016/7005 K 2018/1353, 29.03.2018.

Anılan mevzuat hükmünde sayılan fiil ve halleri işleyenler hakkında, bu fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına başlanılmaması halinde disiplin soruşturması açma yetkisinin zamanaşımına uğrayacağı belirtilmektedir. Bu düzenlemedeki amaç, ilgili personeli sürekli olarak bir disiplin soruşturması ihtimali ile karşı karşıya bırakmamak ve ilgili idareyi de fiil ve halin işlendiğinin öğrenilmesini müteakip hızlıca harekete geçirip mevcut ise bozulan disiplinin yeniden tesis edilmesini sağlamaktır. Düzenlemedeki “soruşturmaya başlanılması”ndan, salt ilgili disiplin amirinin soruşturma oluru/emri değil, idarenin soruşturmaya başlama iradesini ilk olarak ortaya koyan herhangi bir işlemin anlaşılması gerekmektedir. Gaziantep 8 BİM, E 2024/1453 K 2025/1354, 14.05.2025.

⁷¹ Gaziantep 5 BİM, E 2019/1205 K 2020/1667, 08.10.2020.

beklenilemez. O halde bu kişinin öğrenmesi ile soruşturma zamanaşımının işleme başlaması hukukun genel kaideleri ve mantık ile bağdaşmaz.

Yargı içtihatlarında⁷² ve öğretide⁷³; disiplin suçuna ilişkin bilgi, belge veya ihbarın idarenin kayıtlarına girdiği tarih, “öğrenme” anı olarak kabul edilmektedir. Bu kabul uyarınca, disiplin soruşturması açma zamanaşımı, söz konusu bilgi/belgenin yetkili makama intikal ettiği/kurumun kayıtlarına girdiği tarihten itibaren işlemeye başlamaktadır. Bir başka söylemle öğrenme ile kastedilen, yetkili amirin şahsi, sübjektif ve bizzat konudan haberdar olması değil; fiil ve hâle ilişkin bilgilerin yetkili amirin makamına ulaşmış olmasıdır. Buna karşın, söz konusu görüşe ve yargı pratiğine katılmak hukuken mümkün görünmemektedir. İlk olarak; her ne kadar 657 sayılı DMK ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nda öğrenmenin “kimin tarafından” gerçekleşeceği hususu sarih olarak düzenlenmemiş olsa da, 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Kanunu ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu gibi daha güncel ve spesifik düzenlemeler, zamanaşımını başlatan öğrenme fiilinin bizzat “disiplin amirleri” tarafından gerçekleşmesini açıkça şart koşmaktadır. Başta anılan iki Kanun hükmünü de, disiplin amirleri tarafından öğrenilmesi olarak yorumlanacağını belirtmiştik. Her zaman, hatta çoğu zaman disiplin soruşturmasını gerektirebilecek bir fiilin kurumun kaydına girmesi ile disiplin amirinin bu olaydan haberdar olacağını söylemek mümkün

⁷² “Davacının üzerine atılı fiillerin incelenerek ayrıntılı olarak izah edildiği inceleme raporunun 29.03.2012 tarihinde valilik kayıtlarına girdiğinin anlaşılması karşısında, bu tarihin fiilin idarece öğrenildiği ve “en geç” bu tarihin kabulü zorunludur.” Danıştay 12 D, E 2014/582 K 2016/1570, 22.03.2016.

“Olayda, davacının ablası tarafından BİMER e verilen 24.08.2016 tarihli şikayet dilekçesinin 06.09.2016 tarihinde davalı idare kayıtlarına girdiği ve davacı hakkında 11.12.2017 tarihli soruşturma oluru alındığı ve disiplin soruşturmasına başlandığı anlaşılmıştır. Bu durumda İdarenin davacının disiplin soruşturmasına konu eylemini 06.09.2016 tarihinde öğrendiği, soruşturma zaman aşımı süresi geçtikten sonra verilmiş olan 11.12.2017 tarihli soruşturma oluruna dayalı olarak disiplin cezası tesis edildiği görülmektedir. Bu durumda; soruşturma zaman aşımı süresi geçtikten sonra verilmiş olan 11.12.2017 tarihli soruşturma oluruna dayalı olarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.” Danıştay 12 D, E 2020/2601 K 2020/4755, 28.12.2020.

“Dosyanın incelenmesinden; iddia ve ihbar edilen usulsüz işlemlerin soruşturulması için 11/06/2014 tarihinde Bakan onayının alındığı, onay sonucunda 20/06/2014 tarihinde müfettiş görevlendirilmesinin yapıldığı, bu görevlendirme sonucunda üç farklı olay için üç ayrı tevdi raporu düzenlendiği, somut uyusmazlığa ilişkin 27/01/2015 tarihli tevdi raporunun bilgi için İçişleri Bakanlığına gönderildiği, söz konusu tevdi raporunda fiil ve failden açıkça bahsedildiği; dolayısıyla, bahsi geçen tevdi raporunun İçişleri Bakanlığına gönderildiği tarih itibarıyla idarece fiil ve failden haberdar olunduğunun kabulü gerektiği, kaldı ki; yine soruşturma sürecinde müfettişlerce 26/07/2015 tarihli yazıyla, haklarında tevdi raporları düzenlenmiş olan emniyet personelleri hakkında yeni bir disiplin onay isteminde bulunulması üzerine, 28/09/2015 tarihli bakan onayının alındığı da dikkate alındığında, bahsi geçen soruşturma sürecinde, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 127. maddesinde düzenlenmiş olan 1 aylık disiplin soruşturma zaman aşımı süresi dolduktan sonra alınan oluru istinaden başlatılan soruşturma sonucunda tesis edilen dava konusu bireysel işlemde hukuka uygunluk bulunmamaktadır.” Danıştay 2 D, E 2021/9302 K 2025/2449, 14.05.2025.

⁷³ Celal Işıklar, *Teoride ve Uygulamada Kamu Disiplin Yaptırımları* (Adalet Yayınevi 2019) 581; Azak (n 55) 39.

değildir. Özellikle bakanlar, valiler gibi çok yönlü görev ve yetkiye sahip kişilerin her bilgi ve belgeyi aynı gün öğrenmesi mümkün değildir. Disiplin amirinin şahsen bilgi sahibi olmadığı bir hususta da yetki kullanması ve karar vermesi beklenemez. Bu anlamda ya subjektif öğrenmenin bizzat ispatlanması, bu mümkün değilse de kurum kayıtlarına giren bir bilgi/belgenin makul bir süre sonra disiplin amirince öğrenildiği kabul edilmesi gerekmektedir. Ayrıca 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 53/Ç f 3, 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Kanunu m.15 f. 4 ve Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği m. 7 f. 3 disiplin amirliği yetkisinin devredilemeyeceği hükmünü haizdir. Bu hüküm uyarınca yetki devrine konu olmayan ve bizzat kullanması gereken bir yetki için bilgi ve belgenin kurum kaydına girer girmez sürenin işlemeye başlaması makul değildir⁷⁴.

d. Ara Sonuç

Mevzuatta “öğrenme” anının somut, nesnel ve denetlenebilir kriterlere bağlanmamış olması; zamanaşımının başlangıç anını bir “tahmin” meselesine dönüştürmüştür. Bu durum, kamu görevlisi açısından hangi andan itibaren hukuk koruması altında olduğunu öngörülemez kılarken; idare açısından da cezalandırma yetkisinin her an yargı engeline takılması riskini doğurmaktadır. Hukuki belirlilik, idarenin subjektif “vukufiyetine” terk edilemeyecek kadar hayati bir ilkedir.

Öğrenme olgusunun muhtevasına ilişkin doktrindeki görüş ayrılıkları (sadece fiilin öğrenilmesi ile fiil ve failin birlikte öğrenilmesi), disiplin hukukunun amacına dair bir kafa karışıklığını yansıtmaktadır. Failin kimliği netleşmeden başlayan süreler, idareyi aceleci ve eksik soruşturmalara zorlarken; failin öğrenilmesini bekleyen süreler ise idarenin kendi ihmaliyle zamanaşımını dolaylı olarak uzatmasına zemin hazırlamaktadır.

Zamanaşımı başlangıcına dair yargıdaki tutarsızlık, adalete olan güveni sarsmaktadır. Danıştayın bir dairesinin “öğrenme” anını kurum kayıtlarına girişle başlatan “katı” tutumu ile diğer bir dairenin bu anı çok daha sonraya öteleyen yorumu; aynı veya benzer hukuki statüdeki kamu görevlilerinin farklı sonuçlarla karşılaşmasına neden olmaktadır. Bu durum, Anayasa’nın eşitlik ilkesini açıkça zedelemekte ve disiplin hukukunda tabiri caizse “içtihat piyngosu” yaratmaktadır.

3. Hâkim ve Savcı Disiplin Hukukunda Zamanaşımının Başlangıcı: Eylemin İşlendiği Tarihin Esas Alınması

Daha önce de ifade edildiği üzere; hâkim ve savcılar için genel disiplin rejiminden oldukça farklı ve ayrıksı zamanaşımı süreleri benimsenmiştir. Öncelikle, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu m. 72 uyarınca; meslekten çıkarma ve yer değiştirme cezalarını gerektiren disiplin ihlalleri için herhangi bir soruşturma zamanaşımı süresi öngörülmediğini tekrar etmek gerekir. Bu cezaların dışındaki

⁷⁴ “Öyleyse, disiplin soruşturmasının zamanaşımı süresinin başlangıcı bakımından esas alınması gereken öğrenme tarihi; herhangi bir idari makamın öğrenme tarihi değil, disiplin soruşturması açmaya yetkili amirlerin öğrenme tarihidir.” Ankara 2 BİM, E 2017/9422 K 2018/854, 11.04.2018.

eylemler açısından ise, eylemin işlendiği tarihten itibaren başlayan üç yıllık bir soruşturma zamanaşımı süresi tayin edilmiştir.

Bu anlamda eylemin işlendiği tarihin tespiti önem arz etmektedir. Her bir disiplin suçunun münferiden incelenmesi bu çalışmanın kapsamını aşacağından, konunun belirli kategorilere ayrılarak ele alınması uygun görülmüştür. 2802 sayılı Kanun'da suçların işlenme biçimine göre bir başlangıç ayrımı bulunmadığından, bu noktada 7068 sayılı Kanun m. 29/3 hükmünün kıyasen uygulanabileceği kanısındayız. Bu doğrultuda; tamamlanmış suçlarda suçun işlendiğin günden, kesintisiz (mütemadi) suçlarda kesintinin gerçekleştiği, zincirleme suçlarda ise son fiilin işlendiği tarihin zamanaşımına başlangıç teşkil edeceği kabul edilmelidir. Çalışmanın bu bölümünde söz konusu ihlaller; tamamlanmış, kesintisiz ve zincirleme suçlar şeklinde üçlü bir tasnif dâhilinde incelenecektir.

a. Tamamlanmış Suçlar

Ceza hukuku doktrininde tamamlanmış suçlardan, suçun tüm unsurlarının gerçekleşmesi anlaşılmaktadır⁷⁵. Suçun işlendiği tarih, suçun sırf hareket suç veya neticeli suç olup olmadığına göre değişmektedir. Kanunda sırf hareketin yapılması ile suçun tamamlanacağı öngörülmüşse bu durumda hareketin gerçekleştiği anda disiplin suçu tamamlanmış sayılır ve zamanaşımı işlemeye başlar. Örneğin Kanun'un 63. maddesinin c bendinde uyarma cezasını gerektiren mazeretsiz olarak göreve geç gelmek ve görevden erken ayrılmak suçu sırf hareket suçudur. Göreve geç kaldığı veya erken ayrıldığı anda suç tamamlanmış olur. Yine 65. maddenin c bendindeki devlete ait araç ve gereçleri özel işlerde kullanmak da sırf özel işlerde kullanma ile oluşur.

Tamamlanmış suçların diğer bir türü de neticeli suçlardır. İcra edilen hareket ile meydana gelen neticenin mekânsal veya zamansal açıdan farklılaşabildiği suç kategorisi, öğretide neticeli suçlar veya maddi suçlar olarak tanımlanmaktadır⁷⁶. Neticeli suçlarda zamanaşımı neticenin gerçekleşmesi ile başlar⁷⁷. Örneğin 66. maddenin b bendinde yer alan kesinleşmiş borcunu kasden ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olmak suçunda zamanaşımı borcun ödenmesi ile değil, haklarında yasal yollara başvurulması ile başlayacaktır.

b. Kesintisiz Suçlar

Kesintisiz (mütemadi) suçlarda, bir suçun kanuni, hukuka aykırı durumun devamlılığı esas olduğundan⁷⁸, zamanaşımı süresi ancak bu durumun sona erdiği,

⁷⁵ Koca ve Üzülmöz (n 32) 774; Berrin Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (12. Baskı, Adalet Yayınevi 2025) 1315.

⁷⁶ Artuk ve Gökçen (n 43) 334; Koca ve Üzülmöz (n 32) 128, 129; Berrin Akbulut, *Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler* (5. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025) 131.

⁷⁷ Akbulut, *Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler* (n 76) 774; Mehmet Emin Alşahin, 'Ceza Hukukunda Zamanaşımı' (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2010) 108.

⁷⁸ Koca ve Üzülmöz (n 32) 124.

yani kesintinin gerçekleştiği tarihten itibaren işlemeye başlar⁷⁹. Bu bağlamda bir disiplinsizliğin, kesintisiz suç kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğin saptanması büyük önem arz etmektedir. Zira bir suçun kesintisiz fiil olarak görülmemesi halinde zaman aşımı hareketin bitmesinden veya neticenin gerçekleşmesinden itibaren başlayacaktır.

Örneğin bir Danıştay kararında⁸⁰ bildiği bir suçun izlenmesi ve failin yakalanması için gerekli girişimde bulunmama eyleminin süreklilik arz ettiği vurgulanmıştır. Kararda, davacının bu yükümlülüğü yerine getirmediği sürece suçun işlemeye devam ettiği belirtilmiştir. Bu doğrultuda, fiilin devam etmesi nedeniyle 657 sayılı Kanun uyarınca ceza verme yetkisinin zamanaşımına uğramadığı sonucuna varılmıştır.

Bu kapsamda Kanun'un 65. maddesinin e bendinde düzenlenen ve kınama cezasını gerektiren; eşlerinin, reşit olmayan veya kısıtlanmış çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini onbeş gün içinde Adalet Bakanlığına bildirmemek suçu kesintisiz suça örnek gösterilebilir. Her ne kadar suç on beş günlük sürenin dolmasıyla tamamlansa da zamanaşımı süresi bu tarihte başlamaz. Kanaatimizce bu süre; bildirimin yapılması veya idarenin durumdan haberdar olması gibi temadiyi sona erdiren bir olgunun gerçekleşmesiyle işlemeye başlar.

c. Zincirleme Suç

Zincirleme suçtan bahsedebilmek için; bir suç işleme kararı çerçevesinde aynı suçun birden fazla kez işlenmiş olması gerekmektedir⁸¹. Türk ceza hukuku bağlamında işlenen suçların mağdurlarının da aynı olması gerekmektedir. Farklı kişilere karşı işlenen suçlarda zincirleme suçun uygulanması mümkün değildir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 43. f. 1'de zincirleme suçun şartları şu şekilde sayılmaktadır:

- 1) bir suç işleme kararının icrası kapsamında
- 2) değişik zamanlarda
- 3) aynı kişiye karşı ya da suçun mağdurunun belli olmaması
- 4) aynı suçun
- 5) birden fazla işlenmesi

Türk disiplin hukukunda yasal dayanağı olmayan ancak yargı kararlarıyla kabul edilen tevhidden cezalandırma müessesinden⁸² ayrılması gerekir. Tevhidden cezalandırmada, birbirinden bağımsız ve her biri ayrı bir disiplin cezasını gerek-

⁷⁹ Berrin Akbulut, 'Dava Zamanaşımı Sürelerinin Başlaması' (2025) 8 Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 393, 174.

⁸⁰ Danıştay 16 D, E 2015/279 K 2016/185, 26.01.2016.

⁸¹ İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (21. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025) 682.

⁸² Ayrıntılı bilgi için bkz. Yunus Eraslan, 'Disiplin Hukukunda Tevhidden Cezalandırma' (2019) 7 Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 167 <<https://doi.org/10.18771/ndergi.581885>>.

tiren birden fazla fiil mevcuttur. Bu durumda idare, her bir fiil için ayrı ayrı ceza vermek yerine, fiilleri birleştirerek tek bir disiplin cezası vermektedir. Burada idarenin cezalandırma yetkisinden hukuken “vazgeçmesi” değil, eylemlerin niteliği ve disiplin hukuku ilkeleri gereği yaptırımı tekilleştirmesi söz konusudur⁸³. Bu durumda zamanaşımının dolup dolmadığı her bir disiplinsizlik için müstakilen belirlenmektedir⁸⁴. Zincirleme suçta ise en son fiilin işleniş tarihi itibarıyla zamanaşımı işlemeye başlamaktadır.

Konumuz bağlamında örneğin bir hâkimin Kanun’un m. 67 f. 1 bent b’de belirlenen meslek mensuplarına yasaklanmış veya mesleğin gerekleriyle bağdaşmayan kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak fiilini bir suç işlemeye icrası kapsamında müteaddit defa işlemiş olması halinde son faaliyeti gerçekleştirdiği andan itibaren zamanaşımı işlemeye başlayacaktır.

4. Disiplin Soruşturmasına Başlanılması

a. Soruşturma ve Soruşturmacı Zorunluluğu

Disiplin soruşturmasına başlanılmasından ne anlaşılması gerektiği doktriner ve pozitif hukuk bakımından netleştirilmelidir. Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği (DMDY) m. 28/1 uyarınca, bir memura disiplin yaptırımı uygulanabilmesi için hakkında usulüne uygun bir disiplin soruşturması açılmış olması zorunludur. Aynı şekilde 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 53/A f.1 c1’e göre ise *[d]isiplin cezası verilmesini gerektiren bir fiilin işlendiğini öğrenen disiplin amiri yazılı olarak disiplin soruşturması başlatır.* Danıştayda 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Kanunu’nun uygulandığı bir kararında; 14. maddesinin 1. fıkrasında “*Maiyetinden birinin disiplinsizlik teşkil eden bir fiilini veya mesleğe aykırı tutum ve davranışını herhangi bir şekilde öğrenen disiplin amirleri, olayın araştırılmasının gerektiğine kanaat getirirse bizzat ya da yazılı olarak görevlendireceği soruşturmacılar vasıtasıyla disiplin soruşturması yapar.*” hükmü yer almıştır. [...] Bu bakımdan, disiplin soruşturmalarının yapılmasında izlenecek yöntem, ceza verilecek fiiller ve ceza vermeye yetkili makam ve kurullar; pozitif olarak mevzuatla belirlenmekte, doktrin ve yargısal içtihatlarla da konu ile ilgili disiplin hukuku ilkeleri oluşturulmaktadır. Buna göre; disiplin cezası verilebilmesi için, kusurlu halin tespitinden sonra, belli süreler içinde, ilgili memur hakkında, tarafsız bir soruşturmacı görevlendirilerek, disiplin soruşturması açılması; söz konusu soruşturmada, memurun lehine ve aleyhine olan tüm delillerin toplanarak, ekleriyle birlikte bir soruşturma raporunun oluşturulması ve bu şekilde, memurun, hangi fiili, nerede, ne zaman, nasıl, ne şekilde işlediğinin, somut, hukuken kabul edilebilir delillerle şüpheye yer vermeyecek açıklıkta ortaya konularak, yetkili disiplin amiri veya disiplin kurulu tarafından bir disiplin cezası verilmesi

⁸³ Eraslan (n 82) 170.

⁸⁴ Eraslan (n 82) 183.

gerekmektedir. Tüm bunlardan anlaşılacağı üzere disiplin soruşturması açılmadan disiplin cezası verilmesi mümkün değildir. Bir başka söylemle bir kamu görevlisine doğrudan disiplin cezası uygulanamaz⁸⁵.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 53/A f. 1, 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Kanunu m. 14 f. 1 ve DMDY m. 7 f. 4 hükümleri; disiplin amirlerine, personelin disipline aykırı fiillerini öğrendikleri tarihten itibaren yasal süreler içinde soruşturmayı başlatma görevi yüklemektedir. Disiplin soruşturmasının, memurlar arasından görevlendirilen muhakkik ya da teftiş, denetim ve soruşturma yapmakla görevli denetim elemanları eliyle yürütüleceği DMDY m. 28’de açıkça belirtilmiştir. Bu düzenlemeler uyarınca, disiplin amirinin soruşturma sürecini bizzat yürütmesi kural olarak mümkün değildir. Nitekim DMDY m. 22 f. 4’te yer alan; disiplin kurullarının başkan ve üyelerinin, “disiplin soruşturmasını ya da muhakkikliğini yaptıkları memurlara ait işlerle ilgili kurul toplantılarına katılamayacağı” yönündeki hüküm de bu görüşü desteklemektedir. Söz konusu yasaklayıcı hüküm, disiplin hukukundaki tarafsızlık ilkesinin bir gereği olarak, soruşturma aşaması ile karar aşamasındaki yetkilerin aynı kişide birleşmesini engellemeyi amaçlamaktadır. Bu anlamda disiplin soruşturması, yetkili disiplin amirinin soruşturma emri/oluru ile soruşturmacı görevlendirmesi başlayacağını söyleyebiliriz⁸⁶.

b. Soruşturmayı Başlatmaya Yetkili Kişiler

Disiplin soruşturması ancak, soruşturma başlatmaya yetkili bir makam tarafından başlatılabilir. Aksi takdirde, işlem yetki unsuru bakımından sakat olacaktır⁸⁷. Yetki hususunu düzenleyen DMDY 24. maddede ise; uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarında fiilin işlendiği yerdeki; kademe ilerlemesinin durdurulması ve kamu görevinden çıkarma cezalarında ise mevcut görev yerindeki disiplin amirlerinin yetkili olduğu hükme bağlanmıştır. Bu ikili ayırım hukuk mantığı çerçevesinde eleştiriye oldukça açıktır. Zira soruşturmanın başlangıcında, fiilin hangi disiplin cezasını gerektireceği her zaman kesin olarak saptanamayabilir. Örneğin, önceki görev yerindeki amir tarafından başlatılan bir soruşturmada, sürecin sonunda kademe ilerlemesinin durdurulması cezası teklif edilirse, yetki unsuru bakımından yeni bir soruşturma açılması gerekebilecektir. Zira yukarıda anılan hükme göre bu durumda soruşturma açma yetkisi mevcut disiplin amirinde bu-

⁸⁵ Sancakdar ve diğerleri (n 53) 249; Boz ve diğerleri (n 16) 435; İbrahim Pınar, *Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Hakkında Disiplin ve Ceza Soruşturması İle Disiplin Soruşturması Esasları Yükseköğretim Öğrencileri Hakkında* (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025) 263.

⁸⁶ “soruşturmacı atanmadan ve usulüne uygun soruşturma yapılarak soruşturma raporu hazırlanmadan, salt savunması alınarak davacıya disiplin cezası verilmesine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı” Danıştay 12 D, E 2012/10727 K 2016/1933, 06.04.2016; Sancakdar ve others (n 53) 254.

⁸⁷ Yasin Söyler, ‘İdari Usul İlkeleri Açısından Devlet Memurunun Disiplin Soruşturması’ (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2008) 66.

lunmaktadır. Bu belirsizlik, yetkili disiplin amirinin fiili zaten öğrenmiş olduğu durumlarda, soruşturma zamanaşımının dolmasına yol açacaktır.

657 sayılı DMK ve DMDY, disiplin soruşturmasının açılış usulüne –soruşturma emrine– ilişkin sarıh bir şekil şartı içermemektedir. DMDY m. 28/2 hükmü, soruşturmanın muhakkik veya denetim elemanları marifetiyle yürütüleceğini belirtmekle yetinmiş; bu görevlendirmenin usulü hakkında bir düzenleme öngörmemiştir. Bu eksiklik, soruşturmanın başlatılmasının herhangi bir şekle tabi olmadığı ve ispatlanmak kaydıyla sözlü veya başka biçimlerde yapılabileceği görüşünü gündeme getirebilir. Ancak 2547 sayılı Kanun m. 53/A f.1 hükmü uyarınca soruşturma emrinin yazılı olması bir zorunluluktur. Yine 7068 sayılı Kanun’un m.14 f.1; ... disiplin amirleri, olayın araştırılmasının gerektiğine kanaat getirirse bizzat ya da yazılı olarak görevlendireceği soruşturmacılar vasıtasıyla disiplin soruşturması yapar hükmünü barındırmaktadır. Bu hükmün lafzından her ne kadar soruşturma açılması amirin takdirine bırakılmış gibi görüne de, yukarıda aktarılan Danıştay kararında da isabetli bir şekilde belirtildiği üzere tarafsız bir soruşturmacı atanarak soruşturma başlatılmadan disiplin cezası verilmesi mümkün değildir. Bu anlamda dolaylı olarak bu hükümden de disiplin soruşturmasının yazılı olarak başlatılması gerektiği sonucu çıkarılmalıdır. Söz konusu hükümlerin 657 sayılı DMK uyarınca yapılan soruşturma emirleri içinde de kıyasen uygulanması gerektiği kanaatindeyiz. Bilindiği üzere kıyas; kanunda belirli bir durum için öngörülen kuralın, bu duruma benzerlik gösteren ancak hakkında bilinçsiz bir hukuk boşluğu bulunan başka bir olaya uygulanmasını ifade eder⁸⁸. Burada kıyasın şartları gerçekleştiği ve hukuki belirlilik ilkesi gereği soruşturma emrinin yazılı olması gerektiğini düşünüyoruz. Ayrıca bu yazılılıktan anlaşılması gereken, resmi yazıdır. Resmi yazı dışında bir yazı ile örneğin E-mail veya mesajla disiplin soruşturması başlatılması halinde bu şekil kuralına aykırı olacaktır.

Disiplin soruşturması, yetkili disiplin amirinin soruşturma emrini imzalamasıyla birlikte hukuken başlatılmış kabul edilmelidir. Diğer bir ifadeyle, soruşturmanın başlangıç tarihi, söz konusu emrin soruşturmacıya veya muhakkike tebliğ edildiği tarih değildir. Bu ayırım, disiplin hukukunda soruşturma açma zamanaşımının tespiti bakımından kritik bir öneme sahiptir. Zira uygulamada, soruşturma emrinin imzalanması ile muhakkike tebliği arasında geçen sürede zamanaşımının dolması ihtimal dahilindedir. Hukuki belirlilik ve idarenin istikrarı ilkeleri gereği, soruşturmanın başlangıç anının saptanmasında yetkili amirin imza tarihinin esas alınması; idari birimler arasındaki evrak akışı sırasında yaşanabilecek gecikmelerin hak düşürücü süreler üzerindeki olumsuz etkisini bertaraf edecektir.

Disiplin amirinin soruşturma emrini bir onay (olur) almak amacıyla üst makamlara gönderdiği durumlarda; soruşturmanın amirin imzasıyla mı yoksa üst

⁸⁸ Halil Kalabalık ve Doğa Ekrem Doğancı, *Temel Hukuk Bilgisi* (15. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025) 121.

makamın onayıyla mı başladığı meselesi açıklığa kavuşturulmalıdır. Daha önce de vurgulandığı üzere, burada tayin edici olan unsur; yetkili disiplin amirinin soruşturma açma yönündeki iradesini hukuken ne zaman somutlaştırdığıdır. Şayet disiplin amiri tarafından başlatılan süreç, üst makamdan yalnızca danışma niteliğinde bir onay alınmasını öngörüyorsa, bu onay işlemi idarenin kendi iç düzenine ilişkin bir ‘iç düzen işlemi’ mahiyetinde kalacaktır⁸⁹. Disiplin amirinin soruşturma açılması yönündeki iradesini somutlaştırdığı onay istem yazısını imzaladığı tarihte soruşturmanın açılmış sayılması; zamanaşımı müessesesinin ihdas edilmiş amacı ve hukuki mantığı ile daha çok bağdaşmaktadır. Zira idarenin soruşturma iradesini süresi içerisinde ortaya koymasına rağmen, bürokratik süreçler veya iş yükü gibi nedenlerle ‘soruşturma oluru’ işleminin gecikmesi, kanuni bir aylık sürenin aşılmasına ve disiplin yetkisinin kötüye kullanılmasına sebebiyet verebilir. Bu nedenle, soruşturmanın başlangıcını mutlak surette nihai ‘olur’ işlemine bağlamak, kanunun amacıyla her zaman örtüşmeyebilir.⁹⁰ Buna karşın, yargı kararlarında⁹¹ hâkim olan genel temayül, disiplin soruşturmasının ancak yetkili makamın ‘olur’ verdiği tarihte hukuken başladığı yönündedir. Danıştay içtihatlarında, eylemin öğrenilmesinden itibaren bir aylık zamanaşımı süresi geçtikten sonra alınan olur işlemlerine dayalı cezalar, usul yönünden hukuka aykırı bulunarak iptal edilmektedir.

Disiplin soruşturması emrinin/olurunun yetkisiz makam tarafından verilmesi, disiplin işleminin yetki unsuru yönünden sakatlanmasına yol açar⁹². Soruşturma

⁸⁹ Akyılmaz, Sezginer ve Kaya (n 1) 386.

⁹⁰ “Öyle ki, ilgili idareye yapılan ihbar, şikayet ve benzerinin doğrudan soruşturmaya başlanılabilmesi için yeterli açıklıkta olmadığından ön inceleme/ araştırma yapılmasını gerektirebilecek, ya da benzer bir şekilde, mahiyeti itibarıyla yapılacak soruşturmanın ilgili disiplin amirliğinin iş gücünü aşması gibi durumlarda, idare tarafından soruşturma iradesi süresi içerisinde ortaya konulmuşsa da sonraki tarihlerde tesis edilecek «soruşturma oluru/ emri» işlemi nedeniyle Kanun’daki bir aylık süre de aşılabilecektir. Bu nedenle, soruşturmaya başlamanın, her halde «soruşturma oluru/ emri» işlemi ile başladığı kabulünün, Kanun’un amacı ile örtüşmeyeceği anlaşılmaktadır.” Gaziantep 5 BİM, E 2019/564 K 2020/2015, 12.11.2020; Gaziantep 8 BİM, E 2024/1453 K 2025/1354, 14.05.2025.

⁹¹ “kaldı ki; yine soruşturma sürecinde müfettişlerce 26/07/2015 tarihli yazıyla, haklarında tevdi raporları düzenlenmiş olan emniyet personelleri hakkında yeni bir disiplin onay isteminde bulunulması üzerine, 28/09/2015 tarihli bakan onayının alındığı da dikkate alındığında, bahsi geçen soruşturma sürecinde, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 127. maddesinde düzenlenmiş olan 1 aylık disiplin soruşturma zaman aşımı süresi dolduktan sonra alınan oluru istinaden başlatılan soruşturma sonucunda tesis edilen dava konusu bireysel işlemde hukuka uygunluk bulunmamaktadır.” Danıştay 2 D, E 2021/9302 K 2025/2449, 14.05.2025.

“Devlet Memurları Kanunu’nun “Zamanaşımı” başlıklı 127. maddesi uyarınca idarenin eylemi öğrenilmesinden itibaren bir ay içinde disiplin soruşturmasına başlaması gerektiği, bu durumda, idarenin olayı 02/10/2012 tarihinde öğrendiği hususu gözönüne alındığında, soruşturma zamanaşımı süresi geçtikten sonra verilen soruşturma oluru dayalı olarak tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle, dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.” Danıştay 12 D, E 2021/6277 K 2022/1447, 24.03.2022.

⁹² “Bu duruma göre, davacının disiplin cezasına konu fiilinin idarece öğrenildiği 05.03.2015 tarihinden itibaren 657 sayılı Kanunu’nun 127. maddesi gereğince bir ay içinde disiplin amirleri tarafından

emri; kesin, icrai ve yürütülebilir bir işlem olmayıp bir hazırlık işlemi mahiyetinde olduğundan, bu işleme karşı müstakilen iptal davası açılması mümkün değildir⁹³. Mahkemenin disiplin cezasını, soruşturmanın yetkili amir tarafından başlatılmadığı gerekçesiyle iptal etmesi durumunda; idarenin yeniden bir disiplin cezası tesis edip edemeyeceği sorusu gündeme gelir. Bu husus, yakın zamanda Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı⁹⁴ neticesinde 657 sayılı DMK m. 127 f. 2'ye hüküm eklenmek suretiyle açıklığa kavuşmuştur. Buna göre; *[d]isiplin cezasının yargı kararıyla iptal edilmesi hâlinde, kararın idareye ulaştığı tarihten itibaren kalan disiplin ceza zamanaşımı süresi içinde; zamanaşımı süresinin dolması veya altı aydan daha az süre kalması hâlinde en geç altı ay içinde karar gerekçesi dikkate alınarak yeniden disiplin cezası tesis edilebilir*. Aynı şekilde 2547 sayılı Kanun'un 53/C maddesinin son fıkrası da *[d]isiplin cezasının yargı kararıyla iptal edilmesi hâlinde, kararın idareye ulaştığı tarihten itibaren kalan disiplin ceza zamanaşımı süresi içerisinde, zamanaşımı süresinin dolması veya üç aydan daha az süre kalması hâlinde en geç üç ay içerisinde karar gerekçesi dikkate alınarak yeniden disiplin cezası tesis edilebilir* hükmünü haizdir. Benzer bir hüküm 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Kanunu m. 29 f. 4'te yer almaktadır. Buna göre; *[f]iilin hatalı olarak vasıflandırıldığı veya düzeltilebilir bir şekil noksanlığı bulunduğu gerekçeleriyle disiplin cezasının mahkeme tarafından iptal edilmesi durumunda, kararın kesinleştiği tarihteki yetkili disiplin kurulu veya disiplin amiri, kararın tebliğinden itibaren altı ay içinde ceza verme yetki ve sorumluluğu kapsamında yeniden değerlendirme yapar*. Yetkisiz amir tarafından başlatılan disiplin soruşturması ile verilen disiplin cezasının iptal edilmesi halinde bu hükme dayanılarak tekrardan disiplin cezası verilmesi mümkündür. Bu çerçevede yetkili disiplin amirinin başlatacağı bir soruşturmaya belirtilen süreler içerisinde disiplin cezasına hükmedilmesi gerekmektedir. Ancak soruşturma başlatmaya yetkili disiplin amiri soruşturma esnasında açık veya zımni olarak soruşturmaya icazet vermişse yine de işlem iptal edilecek midir sorusu tartışılabilir. Türk hukukunda mutabık görüş yetki sakatlıklarının sonradan düzeltilemeyeceği yönündedir⁹⁵.

c. Soruşturma Onayının İçerik ve Şekil Bakımından Unsurları

Soruşturma emrinde/onayında açıkça <disiplin> ifadesine yer verilmemiş olması, işlemin hukuki mahiyetini tek başına değiştirmez; şayet yazının içeriğinden somut

verilecek soruşturma olur'una istinaden disiplin soruşturmasına başlanılması gerekirken, disiplin amiri olmayan vali yardımcısı tarafından verilen soruşturma olur'una istinaden başlatılan disiplin soruşturması sonucu tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık, davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında ise hukuki isabet görülmemiştir." Gaziantep 3 BİM, E 2017/2659 K 2018/400, 15.02.2018.

⁹³ Sancakdar ve others (n 53).

⁹⁴ Anayasa Mahkemesi, E 2025/13 K 2025/89, 27.03.2025, RG 26.06.2025/32938.

⁹⁵ Lütfi Duran, *İdare Hukuku Ders Notları* (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Fakülteler Matbaası 1982) 401; Özay (n 1) 481; Akyılmaz, Sezginer ve Kaya (n 1) 425.

bir disiplin soruşturmasının başlatıldığı anlaşılabilirse, soruşturmanın bu belge ile hukuken vücut bulduğu kabul edilmelidir. Örneğin bir olurda disiplin ibaresi geçirilmeden 657 sayılı DMK 124 vd. hükümlerince soruşturulması ifadesinin kullanılması hâlinde disiplin soruşturması başlatılmıştır. Buna mukabil, soruşturma emrinde yalnızca ‘inceleme’ ibaresinin kullanılması durumunda, kural olarak müstakil bir disiplin soruşturmasının henüz başlatılmadığı mütalaa edilmektedir⁹⁶. Zira genel bir inceleme onayı, kusuru tespit edilecek kişiler hakkında ileride açılması muhtemel soruşturmalar için bir ön hazırlık niteliğindedir. Bu hususta yukarıda incelemeye ilişkin değerlendirmelerimiz geçerlidir. Bununla birlikte olur yazısı, iddiaları araştırmak ve gerekiyorsa soruşturma yapmak şeklinde düzenlenmiş ise disiplin soruşturmanın da başlatıldığını kabul etmek gerekir⁹⁷.

Soruşturma emrinde sadece ceza soruşturması ifadesine yer verilmesi halinde disiplin soruşturması başlatıldığı kabul edilemez⁹⁸. Ancak aynı konuda disiplin

⁹⁶ “Bu durumda, 29.01.2018 günlü inceleme onayının MEBS Şube Müdürlüğünde “Disiplin” konulu İl Jandarma Komutanlığı emrinin muhafaza edilmemesi ve personele tebliğ edilmemesi ile ilgili olarak şube içinde sorumluluğu bulunanların tespitine yönelik genel bir inceleme onayı olduğu, bu inceleme sonucu kusuru tespit edilen davacı hakkında ayrıca bir soruşturma onayı alınarak soruşturma yapılması gerekirken soruşturma yapılmadığı anlaşılmakla, ön inceleme raporu sonucunda getirilen teklif dikkate alınarak davacının, dava konusu disiplin cezası ile cezalandırılmasında hukuka uyarlık bulunmamakta olup, başvuruya konu Mahkeme kararının gerekçesi yerinde görülmemekle birlikte, karar sonucu itibarıyla yerindedir.” İzmir 2 BİM, E 2018/5429 K 2019/292, 22.01.2019.

⁹⁷ Bu durumda, Danıştay Beşinci Dairesinin 14/12/2018 günlü, E:2016/56223, K:2018/8351 sayılı bozma kararına uyularak verilen İdare Mahkemesi kararında; 16/01/2015 tarihli ihbar mektubu ile davacının izinsiz olarak il dışına çıktığının idarece öğrenildiği, 21/01/2015 tarihinde söz konusu mektuba evrak kayıt numarası verildiği, ancak herhangi bir işlem yapılmadığı, soruşturma zaman aşımı süresi geçtikten sonra verilmiş olan 25/06/2015 tarihli soruşturma oluruna dayalı olarak dava konusu işlemin tesis edildiği gerekçesiyle iptaline karar verilmiş ise de; 16/01/2015 tarihli ihbar dilekçesinin 21/01/2015 tarihinde Mardin ili Kızıltepe İlçe Emniyet Müdürlüğü kayıtlarına girdiği, aynı tarihte ... günlü ... sayılı yazı ile söz konusu dilekçe de yer alan iddiaları araştırmak ve gerekiyorsa soruşturma yapmak üzere muhakkik tayin edilerek soruşturma Olur’u verildiği, 18/02/2015 tarihinde muhakkik tarafından konuyla ilgili davacının ifadesinin alındığı, dolayısıyla, kanunda öngörülen bir aylık soruşturma zamanaşımı süresi içerisinde soruşturmaya başlandığı anlaşılmaktadır. Danıştay 2 D, E 2021/3137 K 2023/6237, 25.12.2023.

⁹⁸ “Bu duruma göre; ön inceleme konusunda muhakkike verilen yetkinin, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanun’un 5. ve 7. maddeleri ile sınırlı olması ve muhakkikçe kendisine verilen bu yetkinin (disiplin cezası verilmesi yönünden yetkili kılınmak suretiyle) açılarak disiplin hükümleri yönünden de kanaat bildirildiğinin anlaşılması karşısında, disiplin cezasına konu eylemin sübuta erip ermediğinin tespiti amacıyla soruşturma raporu düzenlemek ve bu raporda belirlenen tespitler değerlendirilmek suretiyle davacı hakkında disiplin yönünden işlem tesis edilmesi gerekirken, disiplin soruşturması açılmaksızın ön inceleme raporuna dayalı olarak davacının cezalandırıldığı anlaşıldığından, davacının Devlet memurluğundan çıkarılmasına ilişkin dava konusu işleminde hukuki güvenlik ile belirlilik ilkelerine uyarlık görülmemiştir.” Danıştay 12 D, E 2022/506 K 2025/2048, 17.04.2025.

“Olayda; davacı hakkındaki iddialarla ilgili 4483 sayılı Kanun uyarınca ön inceleme olurı alındığı, söz konusu iddialarla ilgili 657 sayılı Kanun kapsamında konunun araştırılması ve soruşturulması amacıyla verilmiş bir soruşturma olurunun ve bu olura istinaden yapılmış bir disiplin soruşturmasının bulunmadığı, ön inceleme oluruna dayanılarak hazırlanan raporda getiren teklif uyarınca davacının cezalandırıldığı anlaşılmaktadır.

soruşturmasının da başlatılması gerektiği ceza soruşturması sonunda anlaşılmışsa, soruşturma zamaşımı ceza soruşturmasında fiilin öğrenilmesinden itibaren işleyemeye başlayacağı kabul edilmelidir.

5. Soruşturmaya Yer Yoktur Kararının İptal Edilmesi Durumunda Zamanaşımı

Bir fiile ilişkin olarak ‘soruşturma açılmasına yer olmadığına’ dair verilen kararın yargı yerlerince iptal edilmesi durumunda⁹⁹, mevzuatta yer alan ‘iptal kararı üzerine yeniden ceza verme’ hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı meselesi üzerinde de durulmalıdır. İlgili kanun metinlerinde söz konusu imkânın, kural olarak ‘disiplin cezasının yargı yerince iptal edilmesi’ haliyle sınırlandırıldığı müşahede edilmektedir. Bu hükmün tatbik edilebilmesi için ortada kesinleşmiş bir disiplin cezası ve bu cezaya yönelik bir iptal kararı bulunması şarttır. Henüz bir disiplin soruşturmasının dahi başlatılmadığı bir aşamada verilen idari kararın iptali halinde, disiplin cezalarına özgü bu istisnai hükümlere başvurulması hukuken mümkün görünmemektedir. Bu vaziyette, disiplin soruşturması açılmasını gerektiren fiilin varlığına dair ‘hukuki öğrenmenin’, iptal kararının idareye tebliğiyle birlikte gerçekleştiği kabul edilmelidir. Dolayısıyla, yargı kararının tebliğ tarihinden itibaren ilgili mevzuatta öngörülen ‘soruşturma açma zamaşımı’ süresi içinde sürecin başlatılması elzemdir. Ancak önemle belirtmek gerekir ki; bu süreçte ‘ceza verme zamaşımı’ süresi dolmuş ise idarenin artık cezalandırma yetkisi hitam bulacaktır. Zira pozitif hukukumuzda, disiplin hukukuna özgü zamaşımını durduran veya kesen nedenlere sarih bir şekilde yer verilmemiş olması, yargılama sürecinde geçen sürelerin idare aleyhine işlemesine sebebiyet vermektedir.

6. Soruşturma Zamaşımı Süresinin Tespitinde Sorunlar

Mevcut soruşturma zamaşımı rejiminde diğer bir önemli sorun da, kamu görevinden ve meslekten çıkarma cezalarını gerektiren fiiller ile diğer disiplin suçları için farklı süreler öngörülmüş olmasıdır. Gerçekten de yukarıda da birçok defa aktarıldığı gibi genel olarak bir aylık ve altı aylık iki farklı süre öngörülmektedir. Soruşturma evresinin başında fiilin hukuki niteliğinin kesin olarak tespiti her zaman mümkün olmayabilir. İdare eylemin kamu görevinden çıkarma cezasını gerektirdiğini düşünerek soruşturma açılmasında o yönde hareket edebilir. Farzı misal bir kamu görevlisi hakkında 657 sayılı DİM m. 125/E-h kapsamında

Bu durumda; davacının disiplin cezasına konu eylemleriyle ilgili usulüne uygun olarak soruşturma oluru alınmaksızın ve 657 sayılı Kanun uyarınca bir soruşturma yapılmaksızın, ön inceleme raporunda getirilen teklif uyarınca cezalandırılmasına ilişkin işlemde hukuka uyarlılık, bu husus gözetilmeden işin esasına girilerek verilen Mahkeme kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.” Danıştay 12 D, E 2014/4410 K 2018/410, 05.02.2018.

⁹⁹ Ne yazık ki idari yargı yerleri anlaşılabilir bir şekilde disiplin soruşturmasına yer olmadığına dair karara 3. kişilerin açtıkları iptal davalarında, davayı ehliyet yönünden reddettikleri görülmektedir. bkz. İstanbul 2 BİM, E 2019/1003 K 2020/668, 18.06.2020.

yetki almadan gizli bilgileri açıklamak eyleminin gerçekleştiğini düşünülerek 6 aylık süre içerisinde soruşturma başlatılmış olsa, ancak soruşturma esnasında eylemin D-k bendinde düzenlenen açıklanması yasaklanan bilgileri açıklamak olduğu kanısına varılsa soruşturma zamanaşımından dolayı ceza verilememesi gündeme gelecektir. Halbuki bu iki disiplin suçu arasındaki sınırın belirsizliği, idarenin başlangıçta makul bir yanılığa düşmesine sebebiyet verebilir.

Kanaatimizce, idarenin fiili kamu görevinden çıkarma kapsamında değerlendirerek altı aylık sürede soruşturma başlatması, ancak sürecin sonunda daha hafif bir cezanın gerekliliğinin anlaşılması durumunda; bu yanılığ objektif bir haklılık barındırıyor, işlem sadece süre nedeniyle iptal edilmemelidir. Aksi bir yorum, idareyi usuli bir sarmala sürükleyerek, başlangıçta ağır ceza tayin edip iptal kararı sonrası ek süreden faydalanmak suretiyle zamanaşımı kurallarını dolanmaya sevk edebilir. İdarenin başlangıç aşamasında en ağır yaptırıma yönelmesinin hem birey hem de kamu otoritesi üzerinde ağır maliyetleri bulunmaktadır. Birey açısından bu durum, sadece uzun süreli bir yargısal süreci değil, aynı zamanda toplum nezdinde telafisi güç bir itibar kaybını (damgalanma) beraberinde getirmektedir. Kamu idaresi bakımından ise, hizmetinden mahrum kalan personelin yargı kararıyla göreve iadesi neticesinde, fiilen çalışma karşılığı olmayan maaş ve özlük haklarının faiziyle ödenmesi ciddi bir mali külfet oluşturmaktadır. Nihayetinde bu tür ‘stratejik’ nitelemeler, yargı sistemindeki iş yükünü gereksiz yere artırarak usul ekonomisi ilkesini de zedelemektedir.

Son olarak, fiilin aslen kamu görevinden çıkarma cezasını gerektirmesi zamanaşımı süresinin tayini için kâfidir; takdiri indirim uygulanarak alt ceza verilmesi, fiilin özünde barındırdığı altı aylık hak düşürücü süreyi bir aya indirgemeyecektir. Mukabil bir durumda; aslen kamu görevinden çıkarma cezasını gerektirmeyen bir eylem nedeniyle yürütülen soruşturmada, tekerrür hükümlerinin uygulanması neticesinde çıkarma cezası tesis edilse dahi, bu durum başlangıçta tabi olunan bir aylık soruşturma zamanaşımı süresini altı aya çıkarmayacaktır.

7. Sürelerin Hesaplanması

Disiplin hukukunda öngörülen sürelerin hesaplanması hususunda, kamu görevlileri mevzuatı sarıh bir hükme yer vermemiştir. Bu durumdaki hukuki boşluğun, diğer usul hükümlerinden yararlanılarak doldurulması gerekmektedir. Bu bağlamda, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK) m. 8 f. 1 uyarınca, sürelerin tebliğ, yayın veya ilan tarihini izleyen günden itibaren başlayacağı kuralının zamanaşımı süreleri için de tatbik edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Buna göre zamanaşımı, öğrenme tarihini izleyen gün işlemeye başlayacaktır. Öte yandan, anılan maddenin 2. fıkrasında yer alan; tatil günlerinin süreye dâhil olduğu, ancak sürenin son gününün tatil gününe rastlaması hâlinde sürenin tatil gününü izleyen ilk çalışma gününün bitimine kadar uzayacağı yönündeki düzenleme de disiplin sürecinde dikkate alınmalıdır.

İYUK bünyesinde sürelerin <ay ve hafta> olarak hesaplanmasına dair detaylı bir hüküm bulunmadığından; 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 92 ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu m. 18 hükümleri kıyasen uygulanmalıdır¹⁰⁰. Bu hükümler uyarınca, hafta veya ay olarak belirlenen süreler, başladığı güne son hafta veya ayda tekabül eden günün tatil saatinde sona erer. Sürenin bittiği ayda başladığı güne karşılık gelen bir gün mevcut değilse, süre o ayın son gününün mesai saati bitiminde dolar.

8. Soruşturma Zamanaşımının Dolması Soruşturma Açılmasına Engel mi?

Disiplin hukukunda üzerinde durulması gereken diğer bir husus, zamanaşımı sürelerinin disiplin soruşturmasının açılmasını mı yoksa yalnızca ceza tesis edilmesini mi engellediğidir. 657 sayılı DMK m. 127 ve 7068 sayılı Kanun m. 29, bu sürelerin geçmesi halinde “ceza verme yetkisinin” zamanaşımına uğrayacağını açıkça belirtmektedir. Buna karşın, 2547 sayılı Kanun m. 53/C ve 2802 sayılı Kanun m. 71/2 hükümlerinde “soruşturma açılmayacağı” ifadesine yer verilmiştir. Kanaatimizce, son anılan kanunların yalnızca lafzi (sözel) yorumu ile yetinilmeyerek, amaçsal (teleolojik) bir yaklaşımla değerlendirme yapılmalıdır. Zira bir fiilin işlenip işlenmediği, işlenmişse hukuki niteliği ve zamanaşımının başlangıcına esas olacak “öğrenme” anı, ancak usulüne uygun yürütülen bir soruşturma ile somutlaştırılabilir. İkinci olarak; Danıştayın birçok kararında¹⁰¹ da belirttiği üzere öncelikle bir fiilin gerçekten işlenip işlenmediğinin tespit edilmesi, sonrasında zamanaşımı süreleri dolmuşsa bu yönde bir değerlendirme yapılma-

¹⁰⁰ “6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun “Sürelerin bitimi” kenar başlıklı 92.maddesinde, “1) Süreler gün olarak belirlenmiş ise tebliğ veya tefhim edildiği gün hesaba katılmaz ve süre son günün tatil saatinde biter. (2) Süre; hafta, ay veya yıl olarak belirlenmiş ise başladığı güne son hafta, ay veya yıl içindeki karşılık gelen günün tatil saatinde biter. Sürenin bittiği ayda, başladığı güne karşılık gelen bir gün yoksa, süre bu ayın son günü tatil saatinde biter.” hükmü yer almıştır. [...]

Personel Daire Başkanlığının 07.10.2016 tarih ve E.117713 sayılı yazısı ile disiplin işlemleri için Hukuk Müşavirliğine havale edildiği, Rektörün (Hukuk Müşavirliğinin) 07.11.2016 tarih ve E.36555 sayılı yazısı ile soruşturmacı görevlendirmesi yapılarak soruşturmaya başlanıldığı dikkate alındığında, 07.10.2016 tarihinden itibaren disiplin soruşturmasına 1 ay içinde başlanması gerektiği ve dolayısıyla yukarıda yer verilen gerek 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve gerekse de 2547 sayılı Kanun hükümleri uyarınca 1 aylık sürenin son günü olan 07.11.2016 tarihinde soruşturmacı görevlendirilerek disiplin soruşturmasına başlanıldığı görüldüğünden, soruşturma zamanaşımı süresi geçtikten sonra verilmiş olan soruşturma oluruna dayalı olarak tesis edilen dava konusu işlemde, usul bakımından hukuka uyurluk bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yolunda verilen idare mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.” Ankara 4 BİM, E 2020/165 K 2020/1186, 11.06.2020.

¹⁰¹ Olayda, zamanaşımı nedeniyle işlemden kaldırılmış dosya içeriği fiilin, davacı tarafından işlenip işlenmediği, işlenmiş ise hangi tarihte işlendiği ve bu fiilin meslekten çıkarma cezasını gerektirip gerektirmediğinin tespitinden sonra, fiilin işlendiği tarih esas alınarak, Disiplin Kurullarının ceza verme yetkisinin zamanaşımına uğrayıp uğramadığının tespit edilmesi gerekmektedir. Danıştay İDDK, E 2019/690 K 2019/6820, 25.12.2019; Danıştay 5 D, E 2016/7671 K 2017/20154, 18.09.2017; Danıştay Kararı - 5. D., E. 2017/16033 K. 2020/4117 T. 6.10.2020; Danıştay 5 D, E 2019/5758 K 2020/5712, 08.12.2020;

sı gerekmektedir. Aksi halde –zamanaşımından dolayı soruşturma açılmaması halinde– kişi disiplin suçunu hiç işlememiş olsa bile hep zan altında kalmaya devam edecektir. Bunun dışında disiplin soruşturması yürütülmesi, söz konusu eyleme disiplin cezası dışında başkaca bir hukuki sonuç bağlandığı –örneğin idareye karşı açılan tazminat davasında memura rücu edilmesi– hallerde ayrıca önem arz etmektedir.

III. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA SORUŞTURMA ZAMANAŞIMI

A. ALMANYA

Alman Federal Disiplin Kanunu¹⁰² (AFDK) m. 15'te federal memurlar için disiplin cezalarının verilmesine engel teşkil eden (hak düşürücü) süreler düzenlenmektedir. Maddenin 1. fıkrasına göre; fiilin tamamlanmasından itibaren,

- Kınama (Verweis) cezası için iki yıl,
- Para cezası (Geldbuße), Aylıktan kesme (Kürzung der Dienstbezüge) veya emekli maaşından kesinti (Kürzung des Ruhegehalts) cezaları için üç yıl,
- Derece indirme (Zurückstufung) cezası için ise yedi yıl geçmesiyle bu cezalar artık verilemez.

2. fıkra, Federal Memurlar Kanunu'nun (BBG) 60. maddesinin 1. fıkrasının 3. cümlesi veya 2. fıkrasındaki yükümlülükler (özgürlükçü demokratik temel düzene bağlılık yükümlülüğü) aykırı hizmet kusurlarında bu süreler artırılmıştır. Bu hüküm uyarınca; söz konusu hallerde ceza verme yasağı süreleri; kınama cezasında dört, para cezası veya aylıktan/emekli maaşından kesme cezalarında altı ve derece indirme cezasında sekiz yıldır.

Hükümün 3. fıkrasında düzenlenen “kesilme” (Unterbrechung) hallerinde süre sıfırlanarak yeniden işlemeye başlar. Disiplin soruşturmasının başlatılması veya genişletilmesi, bir disiplin kararının (Disziplinarverfügung) tesisi veya Federal Memurlar Kanunu'nun ilgili maddeleri (m. 34/3-2 ve m. 37/1) uyarınca aday memurlar (Beamte auf Probe) ve geçici memurlar (Beamte auf Widerruf) aleyhine soruşturma emri verilmesi veya genişletilmesi durumlarında süreler kesilir.

4. fıkra, zamanaşımının durması (Hemmung) hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda; idari itiraz süreci (Widerspruchsverfahren), yargı süreci (gerichtliches Verfahren), disiplin soruşturmasının m. 22 uyarınca (başka bir davanın sonucunu beklemek üzere) askıya alınması, personel konseyinin (Personalarat) katılımı/görüş bildirme sürecinde süreler işlemez. Ayrıca söz konusu süreler dolmadan önce aynı fiil nedeniyle bir ceza davası (Strafverfahren) veya idari para cezası süreci (Bußgeldverfahren) başlatılmışsa ya da memuriyet ilişkisinden doğan bir dava açılmışsa, bu süreçlerin tamamı boyun-

¹⁰² BGBl. I S. 1510; zuletzt geändert durch Artikel 6 G. v. 19.07.2024 BGBl. 2024 I Nr. 247. Bu Kanunla ilgili genel olarak bkz. Oğuz Sancakdar ve İlker Tepe, ‘Alman Federal Disiplin Kanunu ve İdari Disiplin Soruşturmalarının Temel Esasları’ (2011) 69 İstanbul Hukuk Mecmuası 251.

ca zamanlaşımı süreleri durur. Eyalet kanunlarına bakıldığında; Berlin¹⁰³, Bayern¹⁰⁴, Kuzey Ren-Vestfalya¹⁰⁵, Saarland¹⁰⁶, Brandenburg¹⁰⁷, Bremen¹⁰⁸, Hamburg¹⁰⁹, Hessen¹¹⁰, Mecklenburg-Vorpommern¹¹¹, Aşağı Saksonya¹¹², Rheinland-Pfalz¹¹³, Saksonya¹¹⁴, Saksonya-Anhalt¹¹⁵, Schleswig-Holstein¹¹⁶, Thüringen¹¹⁷ federal düzeydeki AFDK (BDG) m. 15 düzenlemesi ile büyük ölçüde paralel olduğu görülmektedir. Baden-Württemberg¹¹⁸ kanununda ise diğer eyaletlerden farklı olarak, aylıktan veya emekli maaşından kesme cezalarında ceza verme yasağı (zamanlaşımı) süresi beş yıl olarak belirlenmiştir. Bunun dışında bir farklılık bulunmamaktadır.

Söz konusu düzenlemeler uyarınca Almanya'da disiplin soruşturması zamanlaşımı kurumu mevcut değildir. Ceza zamanlaşımı ise sadece sınırlı sayıda disiplin

¹⁰³ Berliner Disziplinargesetz (m. 15) <https://gesetze.berlin.de/bsbe/document/jlr-DiszGBErahmen> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹⁰⁴ Bayerisches Disziplinargesetz (m. 16) <https://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/BayDG-16> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹⁰⁵ Disziplinargesetz für das Land Nordrhein-Westfalen (m.15) <https://recht.nrw.de/lrgv/gesetz/05122018-disziplinargesetz-fuer-das-land-nordrhein-westfalen-landesdisziplinargesetz#ss-15-disziplinarmassnahmeverbot-wegen-zeitablaufs> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹⁰⁶ Saarländisches Disziplinargesetz (m.15) <https://recht.saarland.de/bssl/document/jlr-DGSLrahmen> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹⁰⁷ Landesdisziplinargesetz für das Land Brandenburg (m. 15) <https://bravors.brandenburg.de/gesetze/ldg#15> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹⁰⁸ Bremisches Disziplinargesetz (m. 15) https://www.transparenz.bremen.de/metainformationen/bremisches-disziplinargesetz-bremdg-vom-19-november-2002-65984?asl=bremen203_tpgesetz.c.55340.de&template=20_gp_ifg_meta_detail_d&ts=MTcyNzg5NzQ5OA%3D%3D#jlr-DGBRV5P15 (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹⁰⁹ Hamburgisches Disziplinargesetz (m. 17) <https://www.landesrecht-hamburg.de/bsha/document/jlr-DGHArahmen> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹¹⁰ Hessisches Disziplinargesetz (m. 18) <https://www.rv.hessenrecht.hessen.de/bshe/document/jlr-DGHErahmen> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹¹¹ Disziplinargesetz des Landes Mecklenburg-Vorpommern (m. 17) <https://www.landesrecht-mv.de/bsmv/document/jlr-DGMV2015pP17> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹¹² Niedersächsisches Disziplinargesetz (m. 16) <https://voris.woltersklower-online.de/browse/document/eed384bf-26ae-31d9-83a1-dfc5b2bcef39> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹¹³ Landesdisziplinargesetz für Rheinland-Pfalz (m.12) <https://www.landesrecht.rlp.de/bsrp/document/jlr-DGRPV9P12> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹¹⁴ Sächsisches Disziplinargesetz (m. 15) <https://www.revosax.sachsen.de/vorschrift/20787#p15> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹¹⁵ Disziplinargesetz Sachsen-Anhalt (m. 15) <https://www.landesrecht.sachsen-anhalt.de/bsst/document/jlr-DGST2006V1P15> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹¹⁶ Landesdisziplinargesetz für Schleswig-Holstein (m. 15) <https://www.gesetze-rechtsprechung.sh.juris.de/bssh/document/jlr-DGSH2003pP15> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹¹⁷ Thüringer Disziplinargesetz (m. 12) <https://landesrecht.thueringen.de/bsth/document/jlr-DGTHV8P12> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

¹¹⁸ Landesdisziplinargesetz für das Land Baden-Württemberg (m. 35) <https://www.landesrecht-bw.de/bsbw/document/jlr-DGBWrahmen> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

cezası için öngörülmüştür. Memuriyetten çıkarma (m. 10) ve emeklilik haklarının kaybı (m. 12) cezaları ise zamanaşımına tabi tutulmamıştır.

B. FRANSA

Fransız kamu görevlileri disiplin mevzuatında 2016 yılına değin zamanaşımına ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktaydı. Bu hukuki boşluk nedeniyle idareler, disiplin aykırılığının gerçekleştiği tarihten uzun süre sonra dahi soruşturma başlatabilmekteydi. Fransız idari yargısı, bu durumun hukuki güvenlik ilkesini zedelemesi üzerine içtihat yoluyla ‘makul süre’ ilkesini geliştirmiştir. Fransız Danıştay’na göre hukukun genel ilkelerinden biri kabul edilen bu ilkeye aykırılık, disiplin işleminin iptali sebebidir¹¹⁹. Nihayet kanun koyucu, yargısal içtihatlar doğrultusunda adım atarak 20.04.2016 tarihli ve 2016-483 sayılı Kanun’un 36. maddesi ile Kamu Görevlilerinin Etik Kuralları ile Hak ve Yükümlülüklerine İlişkin Kanun’un 19. maddesi¹²⁰ maddesi ile 83-634 sayılı Kanun’un 19. maddesine aşağıdaki fıkrayı eklemiştir:

‘İdarenin, yaptırma tabi tutulacak fiillerin gerçekliği, niteliği ve kapsamı hakkında fiili bilgi sahibi olduğu tarihten itibaren üç yıllık sürenin geçmesiyle disiplin soruşturması açılmaz. Kamu görevlisi hakkında ceza yargılaması yürütülmesi durumunda bu süre; takipsizlik, kovuşturmayaya yer olmadığı, beraat veya mahkûmiyet kararı kesinleşinceye kadar kesilir. Bu süre geçtikten sonra ve ilgili personel hakkında bu süre dolmadan önce başka bir disiplin soruşturması başlatılmadığı takdirde, söz konusu fiiller artık bir disiplin soruşturmasına dayanak yapılamaz.’

Görüldüğü üzere Fransız kamu görevlileri hukukunda disiplin suçunu teşkil eden eylemin tam anlamıyla öğrenildiği tarihten itibaren başlayan üç yıllık bir genel soruşturma zamanaşımı süresi öngörülmüştür.

C. AVUSTURYA

Avusturya Federal Memur Kanunu 94. maddesi uyarınca Bir memur, bir hizmet yükümlülüğü ihlali sebebiyle;

- Disiplin makamının ihlali öğrendiği tarihten itibaren altı ay içinde hakkında bir disiplin kararı verilmemiş veya Federal Disiplin Makamına bildirim yapılmamışsa,

¹¹⁹ Sancakdar ve others (n 53) 93.

¹²⁰ <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000032442291/2016-04-22> (Erişim tarihi: 21.03.2026)

- Disiplin makamının ihlali öğrendiği tarihten itibaren bir yıl içinde Federal Disiplin Makamı önünde bir disiplin soruşturması başlatılmamışsa,
- Hizmet yükümlülüğü ihlalinin sona erdiği tarihten itibaren üç yıl içinde bir disiplin kararı verilmemiş veya Federal Disiplin Makamı önünde bir disiplin soruşturması başlatılmamışsa **artık cezalandırılmaz.**

Aynı maddenin 1a fıkrasında; kendisine bir disiplin süreci yürütüldüğü tebliğ edilen memura, üç yıl geçtikten sonra disiplin cezası verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükme göre disiplin soruşturmasının en geç üç yıl içerisinde tamamlanmış olması gerekmektedir.

Ancak 2. fıkra da zamanasını sürelerini durduran sebepler yer almaktadır. Buna göre disipline konu olayla ilgili aşağıdaki durumların olması halinde süreler durur;

- Anayasa Mahkemesi, Yüksek İdare Mahkemesi veya bir idare mahkemesi önünde yargılamaya konu olması durumunda yargılama süresince
- İdarenin doğrudan emir ve zor kullanma yetkisi kapsamında haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişilerin şikâyetlerine ilişkin idari yargı süresi boyunca, yani disiplin konusu olayla ilgili bir iptal davası açılmışsa dava süresince
- Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında yürütülen bir ceza yargılaması veya idari mahkeme ya da idari makam nezdinde yürütülen ceza süreci boyunca
- Ceza yargılamasının kesin olarak sona ermesi veya (geçici de olsa) durdurulması ile bu durumun disiplin makamına bildirilmesi arasındaki süre boyunca
- Bildirimin yapılması ile aşağıdaki bilgilendirmelerin disiplin makamına ulaşması arasındaki süre boyunca:

- İdari veya yargısal sürecin sona erdiğine dair bildirim,
- Savcılığın ceza soruşturmasını sonlandırdığına dair bildirim,
- İdari makamın idari ceza süreci başlatmaktan vazgeçtiğine dair bildirim

- Disipline konu fiille ilgili olarak, başka idari makamların bir hizmet kusurunun olup olmadığına dair tespiti bekletici mesele yapılması gerekiyorsa, bu kararın kesinleşmesine kadar (2a fıkrası ile eklenmiştir).

Bunların dışında 3. fıkra uyarınca zamanasını süreleri, Federal Temsil Kanunu¹²¹'nin 28. maddesinin uygulanması gerektiği durumlarda; disiplin makamının onay talebinde bulunmasından, personel temsil organının karar vermesine kadar geçen süre ile personel temsil denetim makamı önündeki yargılama süresince boyunca durur.

¹²¹ Bundes-Personalvertretungsgesetzes (PVG), BGBl. Nr. 133/1967,

Son olarak 4. fıkra uyarınca hizmet yükümlülüğü ihlaline esas teşkil eden fiil bir ceza mahkemesi mahkûmiyetine yol açmışsa ve **ceza hukuku zamanaşımı süresi** 1. fıkranın 3. bendinde belirtilen (3 yıllık) süreden daha uzunsa; bu sürenin yerine **ceza hukuku zamanaşımı süresi uygulanır**.

SONUÇ

Kamu görevlileri disiplin hukukunda soruşturma zamanaşımı, memurları belirsiz bir süre boyunca yaptırım tehdidi altında kalmaktan korumak ve hukuki güvenliği sağlamak amacıyla ihdas edilmiştir. Ancak mevcut personel rejimimizde (657, 2547 ve 7068 sayılı Kanunlar) öngörülen bir aylık ve altı aylık kısa hak düşürücü süreler, maddi adalet ile hukuki istikrar arasındaki dengeyi kamu düzeni aleyhine bozmaktadır. Öyle ki uygulamada; rüşvet, zimmet veya cinsel suçlar gibi toplum nezdinde büyük infial yaratan ve kamu görevinden çıkarma gibi en ağır yaptırımları gerektiren çok ciddi suçlar dahi, sırf bu katı usuli sürelerin saniyelerle veya idarenin basit hatalarıyla kaçırılması nedeniyle disiplin hukuku bağlamında yaptırımsız kalabilmektedir. Oysa fiilin özündeki haksızlık içeriği baki kaldığı sürece cezalandırma ihtiyacı mevcudiyetini korur; bu eylemlerin sadece zamanın geçmesiyle cezasızlık şemsiyesi altına girmesi, mutlak adaletin tecellisini engelleyen usuli bir bariyer işlevi görmektedir.

Çalışmamızda detaylıca irdelendiği üzere, mevcut sistemde soruşturma zamanaşımının işlemeye başlamasına esas teşkil eden «öğrenme» unsurunun hukuki sınırları son derece belirsizdir. Bu belirsizlik ve sürelerin kısalığı karşısında maddi adaleti sağlama gayesi güden yargı organları, zaman zaman pozitif hukukun sınırlarını zorlayan yorumlara başvurmakta; bu durum yüksek yargı makamları arasında çok ciddi içtihat farklılıklarının oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Nitekim Danıştay 5. Dairesi zamanaşımının başlangıcı hususunda daha geniş bir yorum benimserken, 12. Daire daha dar ve şekilci bir tutum sergileyebilmektedir. Hatta bazı Danıştay kararlarında, yüksek mahkemenin genel eğiliminin aksine, soruşturma zamanaşımı usuli bir hak düşürücü süre değil “düzenleyici süre” olarak yorumlanmış ve bu süre aşılsa dahi işlemin sakatlanmayacağına hükmedilerek pozitif hukukun dışına çıkmıştır. Öğrenmenin fiilin mi yoksa failin mi öğrenilmesi olduğu, yetkili makamın bizzat mı öğrenmesi gerektiği yoksa evrakın kurum kaydına girmesinin yeterli mi sayılacağı gibi konularda ciddi uygulama sorunları yaşanmaktadır. Özellikle disiplin amirinin bizzat soruşturulan eylemin şüphelilerinden biri olduğu durumlarda, amirin öğrenmesinin zamanaşımını başlatması hukukun genel ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Ayrıca, idarenin ihbarların ciddiyetini araştırmak için yürüttüğü ön inceleme safhasının kanunlarda açıkça düzenlenmemiş olması, bu süreçte geçen zamanın idare aleyhine işlemesine ve kısa sürelerin tükenmesine neden olmaktadır. İdarenin, fiilin nitelendirmesinde haklı ve makul bir yanılığa düşerek eylemi memuriyetten çıkarma gerektirir zannıyla altı aylık süreye tabi olduğunu düşünme-

si, ancak sürecin sonunda daha hafif bir ceza verilmesi gerektiği anlaşıldığında sırf bir aylık süre aşıldığı için ceza verme yetkisinin düşmesi, idareyi usuli bir sarmala mahkum etmektedir.

Kanun koyucunun zamanaşımı felsefesindeki en belirgin çelişki (paradoks) ise hâkim ve savcılar tabi olduğu rejimde ortaya çıkmaktadır. Genel memuriyet rejiminde personeli soruşturma baskısından korumak adına bir ve altı aylık katı süreler öngörülürken; mesleki bağımsızlığı ve tarafsızlığı Anayasa ile teminat altına alınan hâkim ve savcılar bakımından meslekten çıkarma ve yer değiştirme cezaları için hiçbir soruşturma zamanaşımı süresi öngörülmemiştir. Diğer cezalar için ise genel rejimden farklı olarak, fiilin işlendiği tarihten itibaren başlayan üç yıllık çok daha uzun bir süre benimsenmiştir. Hâkim ve savcılar, yargı görevinin doğası gereği soruşturma tehdidinden ve idari baskıdan en çok korunması gereken kesim olmasına rağmen, böylesine uzun ve hatta ucu açık bir cezalandırma tehdidi altında bırakılması sistemin kendi içindeki mantığıyla çalışmaktadır.

Karşılaştırmalı hukuk uygulamaları incelendiğinde, Türk hukukundaki katı ve kısa soruşturma zamanaşımı sürelerinin ne denli istisnai bir karakter taşıdığı daha net görülmektedir. Almanya’da genel bir soruşturma zamanaşımı öngörülmemiş, bunun yerine cezanın ağırlığına göre iki ila yedi yıl arasında değişen ve disiplin yahut ceza soruşturması başlatıldığında kesilen/duran esnek ceza zamanaşımı süreleri benimsenmiştir. Fransa’da, idarenin yaptırıma tabi tutulacak fiillerin gerçekliğini ve niteliğini tam olarak öğrendiği tarihten itibaren başlayan daha makul, üç yıllık bir süre kabul edilmiştir. Avusturya’da ise altı aylık bildirim ve bir yıllık soruşturma başlatma süreleri bulunmakla birlikte, ceza ve idari yargılama süreçleri boyunca zamanaşımını durduran oldukça detaylı güvence mekanizmaları mevcuttur.

Tüm bu saptamalar ışığında; Türk disiplin hukukunda yeni ve rasyonel bir zamanaşımı sisteminin (de lege ferenda) inşası hukuki bir zorunluluktur. Kişilerin hukuki güvenliği ile disiplinsizliklerin yaptırıma bağlanmasındaki kamu yararı arasındaki dengeyi kurabilmek adına; Genel memuriyet rejimindeki bir aylık sürenin kamu düzenini koruyacak makul bir uzunluğa (karşılaştırmalı hukuk örneklerinde olduğu gibi) çekilmesi, Süreyi başlatan “öğrenme” kriterinin, bizzat disiplin amirinin şüpheli konumunda olmadığı durumlardaki objektif öğrenmesine hasredilmesi, Ön inceleme sürecinin yasal bir zemine kavuşturularak, bu sürecin soruşturma zamanaşımını durduracağının açıkça düzenlenmesi, Fiilin hukuki vasıflandırmasındaki makul idari yanlışların hak düşürücü süre engeline takılmaması, Ceza yargılamasının sürdüğü veya iptal davalarının devam ettiği süreçler için zamanaşımını kesen ve durduran hallerin kanunla açıkça kuralla bağlanması gerekmektedir.

Ancak bu reformlar hayata geçirildiğinde; hem hâkim/savcılar aleyhine yaratılan “sürekli soruşturma tehdidi” eşitsizliği giderilebilir hem yargının süreleri aşmak için zorlama yorumlar yapmasının önüne geçilebilir hem de toplum

vicdanını yaralayan ağır suç niteliğindeki disiplinsizliklerin basit usuli hatalarla cezasız kalması engellenebilir.

KAYNAKÇA

- Akbulut B, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (12. Baskı, Adalet Yayınevi 2025)
- Akbulut B, ‘Dava Zamanaşımı Sürelerinin Başlaması’ (2025) 8 Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 393
- Akbulut B, *Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler* (5. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025)
- Akyılmaz B, ‘Anayasal Esaslar Çerçevesinde Kamu Personeli Disiplin Hukuku ve Uygulamadaki Sorunlar’ (2002) 6 Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 239
- Akyılmaz B, Sezginer M ve Kaya C, *Türk İdare Hukuku* (19. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025)
- Alşahin ME, ‘Ceza Hukukunda Zamanaşımı’ (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2010)
- Artuk ME ve Alşahin ME, ‘Objektif Cezalandırılabilme Şartı ve Zamanaşımı’ (2013) 19 Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 30
- Artuk ME ve Gökcen A, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (15. Baskı, Adalet 2021)
- Aslan Z ve Altındağ H, *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması* (6. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024)
- Aslan Z ve Altındağ H, *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması 2547 Sayılı Kanun Kapsamında Çalışanların Disiplin ve Ceza Soruşturması Dahil* (7. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2026)
- Azak K, ‘Kamu Personeli Disiplin Rejimlerinde Soruşturma Zamanaşımı Başlangıcı Sorunu’ *Ceren Damar Şenel II. Genç Bilim İnsanları Sempozyumu* (Ulusal Tam Metin Bildiri 2021)
- Bayraklı HH, *Vergi Ceza Hukuku* (Külcüoğlu Kültür Merkezi Yayınları 2006)
- Berki Ş, ‘Hukukda Müddet Çeşitleri’ (1968) 25 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi <https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001333>
- Bilgin H, *İdari Davalar ve Çözüm Yolları* (4. Baskı, Seçkin Yayınevi 2023)
- Boz SS, ‘Memur Disiplin Hukukuna Hâkim Olan Temel İlkeler’ (2017) 25 Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 15
- Boz SS, *Kamu Personel Hukuku* (Selman Sacit Boz ed, Adalet Yayınevi 2021)
- Bozkurt B, *Danıştay Kararları Işığında Disiplin Cezalarının Yargısal Denetimi* (Yetkin Yayınları 2019)

- Çağlayan R, *İdare Hukuku Dersleri* (13. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025)
- ÇAKIR HM, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu Kapsamında Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu* (On İki Levha Yayıncılık 2019)
- Ceylan M ve Kandemir Ergün F, 'Öğrenci Disiplin Hukukunda Zamanaşımı Müessesesi' (2025) 5 Kırıkkale Hukuk Mecmuası 51 <<https://doi.org/10.59909/khm.05.01.003>>
- Duran L, *İdare Hukuku Ders Notları* (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Fakülteler Matbaası 1982)
- Duran L, 'Anayasa Mahkemesine Göre Türkiye'nin Hukuk Düzeni (II)' (1986) 19 Amme İdaresi Dergisi 3
- Eraslan Y, 'Disiplin Hukukunda Tevhidden Cezalandırma' (2019) 7 Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 167 <<https://doi.org/10.18771/mdergi.581885>>
- Erem F, Danışman A ve Artuk ME, *Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Seçkin Yayıncılık 1997)
- Esendemir FD, *Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlik Teşkilatlarında Meslekten Çıkarma Disiplin Cezası* (Seçkin Yayınları 2018)
- Evren ÇC ve Uçar İ, *Temel Hukuk Dizisi Kamu Görevlileri Hukuku (Thd)* (5. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025)
- Gözler K ve Kaplan G, *İdare Hukuku Dersleri* (27. Baskı, Ekin 2025)
- Gözübüyük AŞ ve Tan T, *İdare Hukuku Cilt I Genel Esaslar* (14. Baskı, Turhan Kitabevi 2021)
- Güran S, 'Anayasa Mahkemesi'nin 1982 Anayasası Döneminde Personel Hukukuna Bakışı' (1989) 6 Anayasa Yargısı Dergisi 39
- Hakeri H, *Ceza Hukuku (Genel Hükümler-Temel Bilgiler)* (16. Baskı, Astana Yayınları 2018)
- İçel K ve others, *İçel Yaptırım Teorisi* (2. Baskı, Beta Basım Yayın 2000)
- Işıklar C, *Teoride ve Uygulamada Kamu Disiplin Yaptırımları* (Adalet Yayınevi 2019)
- Işıklar C, *Teoride ve Uygulamada Kamu Disiplin Yaptırımları* (Adalet Yayınevi 2019)
- Kalabalık H, *İdare Hukuku Dersleri Cilt-I* (6. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023)
- Kalabalık H ve Doğancı DE, *Temel Hukuk Bilgisi* (15. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025)

Kanlıgöz C, ‘Anayasasına Göre Kamu Görevlisi Kavramının Anlam ve Kapsamı’ (1993) 43 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 169

Koca M ve Üzülmöz İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (18. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025)

Küçük ÇM, ‘Kanunilik İlkesinin Memur Disiplin Hukukunda Uygulanabilirliği’ [2021] Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi 129

Muratoğlu T, ‘Yargısal Faaliyetler Bağlamında Tesis Edilen Disiplin Yaptırımları ve Bu Yaptırımların Hukuka Uygunluğu’ (2015) 19 Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 77

Oğuzman MK ve Öz MT, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt - 1* (21. Baskı, Vedat Kitapçılık 2023)

Onar SS, *İdare Hukukunun Umumî Esasları*, II. Cilt (Üçüncü Baskı, İsmail Akgün Matbaası 1966)

Özar S, ‘Türk Ceza Hukukunda Zamanaşımı’ (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2020)

Özay İH, *Günüşiğinde Yönetim* (3. Baskı, Filiz Kitabevi 2017)

Özgenç İ, *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi* (Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı 2006)

Özgenç İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (21. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025)

Pazarıcı Ş, ‘Belediyelerde Disiplin Suç ve Cezaları’ (1992) 1 Çağdaş Yerel Yönetimler

Pınar İ, *Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Hakkında Disiplin ve Ceza Soruşturması İle Disiplin Soruşturması Esasları Yükseköğretim Öğrencileri Hakkında* (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025)

Sancakdar O, *Disiplin Yaptırımı Olarak Devlet Memuriyetinden Çıkarma ve Yargısal Denetimi* (Yetkin Yayınları 2001)

Sancakdar O, *Disiplin Hukuku* (3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2024)

Sancakdar O ve Önüt LB, *Memur Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2024)

Sancakdar O ve Tepe İ, ‘Alman Federal Disiplin Kanunu ve İdari Disiplin Soruşturmalarının Temel Esasları’ (2011) 69 İstanbul Hukuk Mecmuası 251

Saygın E, ‘Güncel Gelişmeler Işığında Yükseköğretim Kamu Görevlilerinin Disiplin Suç ve Cezalarının Değerlendirilmesi’ (2018) 8 Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 79

Saygın E, ‘Devlet Memurları Kanunu İle 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunundaki Disiplin Hukukuna İlişkin Süreler’ (2024) 15 Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD) 147

Schmidt TI, *Beamtenrecht* (Mohr Siebeck 2017)

Söyler Y, ‘İdari Usul İlkeleri Açısından Devlet Memurunun Disiplin Soruşturması’ (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2008)

Taner FG, *Ceza Hukukunda Zamanaşımı* (Seçkin Yayıncılık 2008)

Turhan F, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (Asil Yayın Dağıtım 2006)

Türk Dil Kurumu, ‘Disiplin’ <<https://sozluk.gov.tr/?ara=disiplin>>

Ulusoy AD, *İdari Yaptırımlar* (On İki Levha Yayıncılık 2013)

Yıldırım R, Çınarlı S ve Azak K, *Türk İdare Hukuku Dersleri Cilt: I* (10. Baskı, Adalet Yayınevi 2025)

Yıldırım T, ‘İdari Cezalarda Zamanaşımı’ [2023] İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi 25 <<https://doi.org/10.26650/ihid.22.002>>

Yıldırım T, *İdare Hukuku* (Nur Kaman ed, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2024)

Zor BV, ‘Disiplin Hukukunda Uygulanan İdari Usul İlkeleri’ (2021) 34 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 331

